

6
ROČNÍK 15

4. listopadu 2005

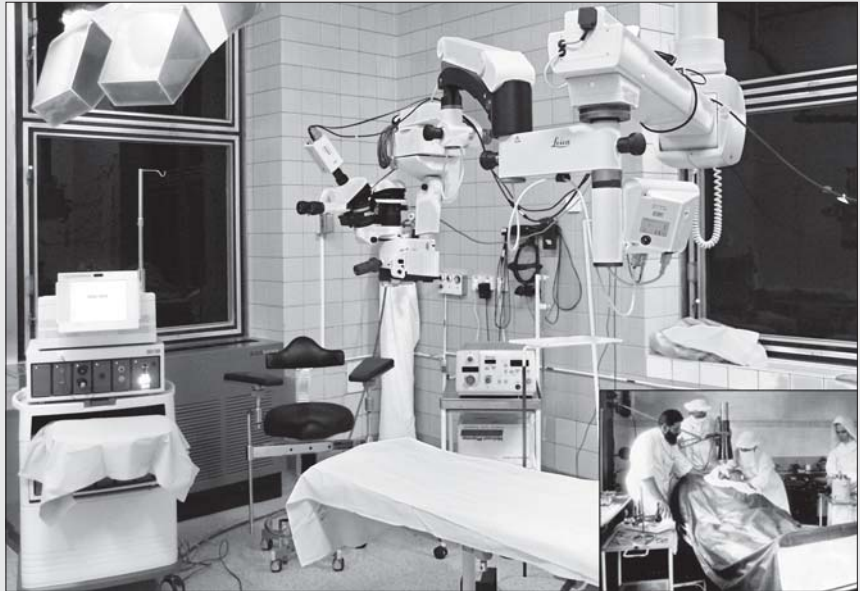
V ČÍSLE:

Endokrinologové v univerzitním městě
• Klasická a kvantová interference – mezinárodní pracovní seminář v Olomouci • Rozhovor: s prof. L. Dvořákem o předpokladech úspěšného rozvoje UP
• Diskuse, názory, ohlasy

Oční klinika LF UP a FNO si již v těchto dnech připomíná sté výročí první úspěšné transplantace oční rohovky, kterou v tehdejší olomoucké Zemské nemocnici realizoval MUDr. E. Zirm (viz dobový snímek ve výřezu).

Více informací níže.

-red-, foto -tj- ▶

Lidská oční rohovka byla poprvé transplantována v Olomouci – je tomu již sto let

■ Přesně sto let uplyne v prosinci od data, kdy byla na světě poprvé s úspěchem transplantována lidská rohovka. Tzv. perforující keratoplastiku provedl dne 7. 12. 1905 MUDr. E. Zirm, primář Očního oddělení tehdejší Zemské nemocnice v Olomouci. MUDr. Zirm ukončil více než stoleté období neúspěšných pokusů očních chirurgů na celém světě a tisícům lidí dal šanci navrácení zraku. Metoda, kterou vyvinul, je i s odstupem století lékaři považována za základ pro náhradu poškozené rohovky.

V nedávných dnech navštívil místo průlomového operačního zákroku i A. Mehta¹ z Indie (na snímku vlevo), prezident mezinárodní humanitární asociace Lions Clubs International², zaměřující se na pomoc slabozrakým a nevidomým. Na operačním sále nesoucí v sobě světové prvenství a stoletou historii se pozdravil s doc. J. Vomáčkou, ředitelem FNO, a doc. J. Řehákem (na snímku vpravo), přednostou Oční kliniky FNO.

Oční rohovka byla poprvé transplantována muži, který ztratil zrak po těžkém poleptání vápnem. Sám operační výkon byl uskutečněn bez operačního mikro-

skopu, dostupný byl pouze hrubý šicí materiál. Transplantovanou rohovku primář Zirm fixoval ve spojivce, a to dvěma stehy ve tvaru Maltežského kříže. *Dnes provádíme tyto operace pod operačním mikroskopem, používáme velmi jemné šicí materiály, které umožňují mnohem přesnější fixaci transplantátu za použití buď pokračovacího stehu, nebo více jak šestnácti jednotlivých stehů. Šicí materiál, nylonové vlákno, je tenčí než vlas, sdělil k srovnání podmínek téhož operačního výkonu doc. J. Řehák, přednosta Oční kliniky Fakultní nemocnice v Olomouci. Diametrálně odlišná je i oblast dostupnosti tkáni: Před sto lety byl dárcovský materiál získán z enukleace (chirurgickým vynětim) úrazem poškozeného oka jiného pacienta a byl použit okamžitě po odběru. Dnes jsou tkáně určené k transplantaci odebírány z tkáňové banky, kde jsou velmi pečlivě vyšetřovány nejen k zabránění přenosu infekce na příjemce, ale i ke zjištění „životaschopnosti“ transplantátu. Uchovávání tkáně ve speciálních roztocích umožňuje použít transplantát několik dní až týden po odběru. Tím je tento operační výkon*

Dokončení na str. 8

Univerzita Palackého začíná nabízet studium na příští rok

■ Všichni, kteří uvažují o vysokoškolském studiu na Univerzitě Palackého v Olomouci, mají skvělou možnost začít si vybírat z široké nabídky oborů pro příští akademický rok. Od poloviny minulého týdne totiž na webových stránkách univerzity (www.upol.cz) visí její aktualizovaná verze.

Na většině fakult se nabídka rozšiřuje o nové bakalářské a magisterské obory, větší výběr je i v oblasti kombinovaného studia. Zájemci se mohou dozvědět podrobnosti o přijímacím řízení, podmínkách studia a Dni otevřených dveří, který UP organizuje na všech fakultách 26. 11.

Zároveň vychází knižně publikace *Univerzita Palackého v akademickém roce 2006–2007*, která byla spolu s dalšími informacemi k dispozici na „Evropském veletrhu pomaturitního a celoživotního vzdělávání Gaudeamus 2005“. Brněnský veletrh se konal již podvancté, tentokrát v termínu od 1. do 4. 11. 2005.

Kompletní publikaci nebo jen její vybrané kapitoly lze také stáhnout na univerzitních webových stránkách www.upol.cz. Již zmiňovaný *Den otevřených dveří UP* bude další dobrou příležitostí k získání tištěné publikace, ale také k návštěvě univerzitních pracovišť.

-dan-

Dvě fakulty znají své nové děkany

■ Po volbě nového rektora se v průběhu letošního podzimu rozhoduje o novém vedení také na čtyřech fakultách.

Na **Filozofické fakultě** proběhla v minulém týdnu veřejná prezentace kandidátů na děkana. Akademické obci se představili dva kandidáti – současný děkan prof. I. Barteček, CSc., a stávající proděkan pro studijní a pedagogické záležitosti FF UP a statutární zástupce děkana doc. Z. Pechal, CSc. Akademický senát FF pak při volbě děkana 2. 11. vybral do nejvyšší akademické funkce fakulty **prof. I. Bartečka**. Ten získal hned v prvním kole 13 hlasů, doc. Z. Pechala volili tři senátoři, dva se zdrželi hlasování. Z jednadvaceti členů AS FF bylo volbě nového děkana přítomno 18 senátorů.

Kandidáti **Pedagogické fakulty UP** – současný děkan prof. F. Mezihorák, CSc., a prof. L. Ludíková, CSc., dosavadní prorektorka UP pro záležitosti studentů a vedoucí Katedry speciální pedagogiky PdF, se akademické obci představili 24. 10. Senátoři PdF při volbě 2. 11. dali svými 12 hlasy v prvním kole přednost **prof. L. Ludíkové**, prof. F. Mezihorák obdržel devět hlasů. Na PdF UP se k volbě sešli senátoři v plném počtu.

Třileté funkční období nového děkana FF a děkanky PdF začne shodně 1. 2. 2006.

AS Fakulty tělesné kultury bude volit nového děkana 9. 11. Kandidaturu přijali současná děkanka prof. H. Váňková, CSc., doc. T. Dohnal, CSc., stávající proděkan pro organizaci, rozvoj a vnější vztahy, a doc. D. Tomajko, CSc., nynější proděkan pro studium a studijní záležitosti a statutární zástupce děkanky. Jejich prezentace se konala 2. 11. Na **Přírodovědecké fakultě** proběhnu volby nového děkana 23. 11.; o týden dříve představí kandidáti své volební programy.

-red-, foto -tj-

Charles Merrill opět hostem olomoucké univerzity

■ Významný americký filantrop Ch. Merrill v nedávných dnech, po zhruba půlroční odmlce, opět navštívil Univerzitu Palackého. V průběhu svého pobytu na akademické půdě UP se 18. 10. setkal s rektorkou UP prof. J. Mačákovou a již tradičně s těmi posluchači UP, kteří díky Merrillově stipendiu absolvovali v poslední době část svého studia v USA a v Latinské Americe.

Ch. Merrill, mj. držitel čestného doktorátu UP z roku 1991, je vzděláním historik. Absolvoval Deerfieldskou akademii a Harvardovu univerzitu. V poválečném období často navštěvoval tehdejší Československo a Polsko, a to jako lektor Fulbrightova programu v Rakousku. Jeho sympatie k naší republice, jako k historicky těžce zkoušenému regionu Střední Evropy, se rozvinuly již v době mnichovské krize roku 1938. Vzdělávací „Polish-Czech Schools Project“, z něhož se později vyvinul program „Merrillových stipendií“, umožňující českým, slovenským a polským studentům roční vzdělávací pobyt v USA, založil bezprostředně po pádu komunistických totalitních režimů.

-map-, foto -tj-

Zdalo se...

■ Vystava studentů IV. a V. ročníku Katedry výtvarné výchovy PaF UP, která byla instalována v podkrovní Uměleckého centra UP od 5. do 31. 10., vznikla jako dvousemestrální projekt z ateliérové tvorby fotografie pod vedením Ing. P. Zatloukala.

Téma „Zdalo se“ pak bylo východí pro diskusi i postupně utváření jednotlivých fotografických cyklů. Jak uchopení tématu, tak i technika fotografie je evidentně rozdílná. Studenti pracovali klasickou i digitální technikou, s barvou i černobílými kompozicemi. V souladu se svým výtvarným nastavením hledali metaforu pro moment znejistění – odraz, lesk, tmu a světlo, imaginární prostory, detail mikrosvětla, prostě zdání. Virtuální a zároveň reálná rovina vidění se tak střetává a je rozvíjena sobě blízkými výrazovými prostředky.

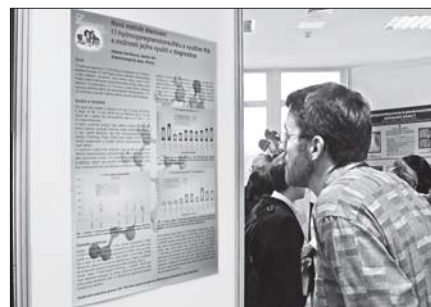
Skrze jednotící myšlenku se v celé šíři projevuje současně hravost i intimně meditativní polohy, soustředěné pozorování i dramatická výrazová koncepce. Pro studenty se tak práce ve fotoateliéru evidentně stává příležitostí, jak nově pracovat s prostorem, objektem, kompozicí, jak vnímat lidskou figuru i portrét, a především, jak dokládá tato výstava, je cestou k rozvíjení výrazové škály i výtvarného vnímání.

PhDr. O. Badalíková, Ph.D., foto -tj-

Endokrinologové v univerzitním městě

■ Ve dnech 20.–22. 10. se v prostorách olomouckého Regionálního centra uskutečnily **XXVIII. endokrinologické dny s mezinárodní účastí**. Kongres je tradičně svoláván Českou a Slovenskou endokrinologickou společností.

Endokrinologie, zabývající se poruchami žláz s vnitřní sekrecí (choroby slinivky, štítné žlázy, nadledvin apod.) obsahuje všechny rysy interdisciplinárního oboru. Právě ty byly stěžejním tématem shromáždění zhruba pěti set lékařů, kteří se ve svých referátech věnovali také obezitologii, diabetologii či poruchám kostního metabolismu. *Rozvoj endokrinologie doznal v posledních letech obrovských změn, a to jak v oblasti diagnostické, tak i léčebné*, řekl doc. J. Fryšák z III. interní kliniky FNO, podle něhož šlo v průběhu uvedeného setkání zejména o sdělení posledních poznatků v oboru a o výměně zkušeností.

V pořádání kongresu endokrinologů se pravidelně střídá Česká republika a Slovensko. Letoškem se po zhruba deseti letech vrátilo pořadatelství do Olomouce. Akci organizačně zajistila III. interní klinika a Dětská klinika Fakultní nemocnice Olomouc.

-eh-, -red-, foto -tj-

Klasická a kvantová interference – mezinárodní pracovní seminář v Olomouci

■ Ve čtvrtek a pátek 20. a 21. 10. uspořádali řešitelé výzkumného záměru MIO (Měření a informace v optice) mezinárodní workshop „Classical and Quantum Interference“. Seminář navazuje na tradici každoročně konaných akcí předchozího projektu, Výzkumného centra pro optiku, v jehož čele stál profesor J. Peřina. Hosté z Británie, Itálie, Estonska, Španělska, Rakouska a Japonska spolu s našimi olomouckými kolegy dávali nahlédnout do tajů různých interferenčních jevů, které dokreslují pozoruhodnou tvář přírody. Protože dva půldny nestačí na důkladné proniknutí do

těchto záhad ani na vychutnání většiny krás našeho města, museli někteří naši doktorandi i pracovníci se svými hosty čtvrté sekci natáhnout do časných ranních hodin v dostupných olomouckých lokálech. Jak se ale na kvantové optiky sluší, páteční program absolvovali opět duchem přítomní s řadou zvláštních otázek. Pro naše kolegy to byl příliš mnoha zajímavých myšlenek a především pro naše doktorandy představoval seminář velice potřebný impuls pro jejich další vědeckou činnost.

Doc. T. Opatrný, Katedra teoretické fyziky PřF UP

Kromě Olomouce volí rektory i na dalších VŠ

■ Během letošního podzimu se k volbám rektora chystají i některé další vysoké školy. V říjnu byl zvolen příštím rektorem Univerzity Karlovy profesor lékařské fyziologie a bývalý předseda AS UK V. Hampl, DrSc., který ve funkci vystřídá prof. I. Wilhelma. Nového rektora už znají rovněž na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě v Ostravě, kde volby vyhrál prof. T. Čermák, CSc., který tak zahájí své druhé funkční období. Na Vysoké škole uměleckopřmyslové v Praze její Akademický senát vybral do nejvyšší akademické funkce prof. ak. mal. B. Jirků, který v příštím období nahradí dosavadního rektora prof. ak. arch. J. Pelcla. V listopadu zvolí nové nejvyšší představitele také ČVUT Praha, VUT Brno, TU Liberec, Univerzita Pardubice, VŠE Praha a MZLU Brno.

Bližší informace viz <http://www.upol.cz/odkazy/o-univerzite/odkazy/>.

-red-

O sledovanosti a většinovém divákovi

■ Moravskoslezská křesťanská akademie připravila na 18. 10. v rámci svého cyklu přednášek vystoupení MUDr. P. Příhody (1. LF UK, Český rozhlas 6 Praha). Ve své přednášce na téma **Člověk pod vlivem médií: skutečnost a vytváření iluzí** objasnil MUDr. Příhoda některé známé i méně známé aspekty televize jako masového a nejsledovanějšího média. Zdůraznil, že televizní vysílání jak na komerční, tak většinou už i na veřejnoprávní frekvenci, již není vyhodnocováno podle tvůrčí úrovně pořadů, ale podle nového fenoménu – sledovanosti, v jehož rámci se kalkuluje s množinou „většinový divák“. V této souvislosti MUDr. Příhoda, původní profesí psychiatr, poměrně skepticky definoval tento termín jako označení pro diváka, poměrně snadno manipulovatelného třemi základními složkami negativního masového působení televize, jimiž jsou podle jeho názoru sex, agresivita a narcismus. V další části svého vystoupení se MUDr. P. Příhoda věnoval problematice televizních komentářů a publicistiky. Podle něj v této oblasti chybí potřebný odstup redaktorů a naopak často převažuje subjektivní pohled.

Text a foto -tj-

XIV. Moravskoslezské dny pneumologie v Olomouci

■ Moravskoslezské dny pneumologie jsou tradiční akcí, při níž se setkávají nejen pneumologové z moravských zemí, ale lékaři různých odborností z celé České republiky i ze zahraničí, kteří se zabývají různými oblastmi respirační medicíny. Akce se koná střídavě v Brně, Ostravě a Olomouci. Na letošním setkání, které se konalo v historické Olomouci ve dnech 14. a 15. 10. 2005, byly hlavními tématy ekonomika, etika a efektivita v diagnostice a léčbě plicních nemocí. Organizátorem byla Klinika plicních nemocí a tuberkulózy FNO. Akce proběhla v novém kongresovém zařízení Regionálního centra Olomouc, které nabídlo moderní zázemí pro všechna probíhající jednání. Kromě vlastní konference zde proběhla jednání Výboru České pneumologické a fteologické společnosti, Bronchologické komise ČPFS i redakční rady časopisu *Studia pneumologica et phtiseologica*.

V rámci konference bylo prezentováno téměř 100 odborných sdělení lékařů a sester ze šesti zemí, bylo zaregistrováno 350 účastníků, generálními sponzory byly firmy Altana a Novartis.

V úvodní sekci byla vedena diskuse, jejímž hlavním bodem byl nárůst spotřeby respiračních léčiv a zvyšující se ceny nových produktů. Pozice pneumologů, jejichž snahou je aplikovat moderní zahraniční léčebné konsenzusy v našich podmínkách, hájí prim. MUDr. V. Kašák, za Všeobecnou pojišťovnu vystoupil doc. K. Němeček, CSc., a postoje kategorizační komise MZ hodnotil prof. J. Švihovec, DrSc. Z diskuse vyplynulo, že největší nárůst ve spotřebě zaznamenaly tzv. fixní kombinace inhalačních kortikoidů a dlouhodobě působících betamimetik (Symbicort a Seretide). Je otázkou, zda nárůst nákladů na tyto léky vyváží zlepšení kvality života pacientů, protože prodloužení života při jejich používání doposud prokázáno jednoznačně nebylo. Jisté však existuje shoda v názorech, že racionální podávání vysoce účinných léků v indikacích podložených důkazy by mělo být cílem všech účastníků řetězce: výrobce, lékař, pacient.

Etické problémy byly diskutovány s aspektem vysokého počtu umírajících na respirační nemoci. U nás toto číslo přesahuje 10 000 ročně a podílí se na něm především rakovina plic, pneumonie, CHOPN, méně bronchiální astma, tuberkulóza, mezoteliom pleury, plicní fibrózy a další závažná plicní onemocnění. Jak uvedl prof. V. Kolek, DrSc. (na snímku), pneumolog řeší velmi často otázku optimální paliativní péče a péče „end of life“ z pohledu humanizace umírání. V této oblasti spolupracují pneumologové především s anesteziology, a to hlavně při uvolňování dýchacích cest a při volbě invazivní nebo neinvazivní ventilace. Při uvedeném rozhodování by měl zásadní roli hrát i pacient s možností odmítnutí ventilační pomoci. Tento postup nelze chápat jako eutanazii, jak uvedla doc. M. Munzarová, která odsoudila všechny formy eutanazie jako vraždu ve shodě s postojem církve, který byl prezentován přednáškou arcibiskupa J. Graubnera. Zásadní rozdíl ve vnímání důstojného umírání nezazněl ani v přednášce anesteziologa prim. MUDr. O. Marka. O možnostech léčby respiračních nemocí v zařízeních hospicového typu hovořil prim. MUDr. A. Hyžák z hospice na Svatém Kopečku, který také komentoval značný rozdíl v možnostech této péče u nás a např. ve Velké Británii, kde hospicové hnutí vzniklo. Etikou klinických studií se zabýval doc. L. Chovan z Bratislavy, který poukázal na diskutabilní design některých – ve své konečné fázi „úspěšných“ studií. Doc. J. Skřičková a další autoři hodnotili etiku při provádění různých pneumologických výkonů.

V sekci věnované endoskopii respiračního ústrojí vystoupili italsí autoři G. Tassi a F. Dolcet s metodou „nechirurgické torakoskopie“. Doc. M. Marel, CSc., a prof. Kolek pak hodnotili možnosti intervenční bronchologie v léčbě tracheálních stenóz. MUDr. P. Jakubec prezentoval zásadní vliv endotracheálních stentů na prodloužení přežívání pacientů s tracheoeso-

fageálními píštělemi. Prof. M. Wagner z Norimberka a MUDr. T. Horváth ukazovali výsledky autofluorescenční bronchoskopie při detekci časných forem bronchogenního karcinomu.

Další sekce se zabývala sarkoidózou a zazněla zde úvodní přednáška předního evropského imunologa prof. C. Agostiniho z Padovy o významu polymorfismu cytokinů a především chemokinů v etiopatogenezi sarkoidózy a o nových možnostech jejich experimentálního ovlivnění. Na toto vystoupení navazovala přednáška prof. Kolka o současné léčbě sarkoidózy. Upozornil na fakt možnosti spontánní remise v mnoha případech a nevhodnosti paušálního podávání kortikoidů. Hovořil o možnosti léčby inhalačními kortikoidy a především o používání inhibitorů TNF, které jsou nadějí u kortikozistentních forem nemoci. Další přednášky o sarkoidóze byly věnované novým klinickým aspektům (MUDr. B. Hutrová a MUDr. M. Dražna) nebo zcela novým imunologickým přístupům v poznávání etiopatogeneze (skupina prof. M. Petřeka, CSc., RNDr. E. Kriegová, Z. Navrátilová). Zaujalo především využití proteomiky při identifikaci specifických proteinů v granulomech.

V sekci věnované respiračním zánětům byly prezentovány nové poznatky o významu eozinofilních granulocytů (doc. F. Kopriva, Ph.D.), o nových diagnostických postupech (doc. J. Musil, MUDr. H. Fojtů) a o detekci zánětu vyvolaného bronchologickými metodami (dr. G. Kaczmarczyk – Polsko). Zajímavé byly také sekce torakochirurgická (prof. I. Čapov, CSc., doc. J. Klein, Ph.D.), pneumoonkologická (prof. M. Pešek, CSc., prim. MUDr. J. Roubec, Ph.D., prof. P. Zatloukal, CSc.), sekce o plicní cirkulaci (MUDr. J. Jansa, MUDr. M. Škvařilová) a řada dalších tematických přednášek.

Ph.D., prof. P. Zatloukal, CSc.), sekce o plicní cirkulaci (MUDr. J. Jansa, MUDr. M. Škvařilová) a řada dalších tematických přednášek.

Positivním aspektem konference byla vysoká účast sester. Ve třech sekcích byla prezentována sdělení o speciálních aspektech ošetrovatelské pneumologické péče, ale také o technických problémech funkčního vyšetřování plic, provádění bronchoskopií apod. Firmní symposia byla věnována především astmatu a CHOPN. Na večerním sympoziu firmy Altana Pharma vystoupil prof. R. Dahl z Dánska, prezident Evropské respirační společnosti. Přednáška byla věnována ciclesonidu – novému inhalačnímu kortikoidu, který je již na našem trhu pod názvem Alvesco. Jde o kortikoid s minimálními vedlejšími účinky, výhodnou depozicí v plicích a dlouhodobým účinkem. Byl prezentován také nový lék – Omalizumab firmy Novartis, určený k léčbě těžkého astmatu.

Lze konstatovat, že konference splnila svůj hlavní cíl prezentovat široké spektrum respirační medicíny a ukázat možné trendy, kterými se pneumologie bude v budoucnu ubírat.

Prim. MUDr. S. Losse,
Klinika plicních nemocí a tuberkulózy, foto -tj-

▲ V rámci 6. ročníku *Měsíce čínské kultury* byla v *Galerii Zbrojnice IC UP* uspořádána vernisáž *Výtvarné soutěže – prací žáků a studentů olomouckých škol spojená s dražbou. Její výtěžek poslouží jeřábu mandžuskému v nedaleké Zoologické zahradě na Svatém Kopečku.*

-red-, foto -tj-

INFORMACE, OZNÁMENÍ, POZVÁNKY

Cyriometodějská teologická fakulta UP, Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF, Centrum Alletti Olomouc-Rím a Katedra pastorální teologie CMTF, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Slováké muzeum v Uherském Hradišti, Státní okresní archiv v Uherském Hradišti, Historická společnost Starý Velehrad si Vás dovolují pozvat k účasti na

vědeckém sympoziu k 800. výročí příchodu cisterciáků na Moravu a počátku kláštera na Velehradě

konaném pod záštitou prof. J. Mačákové, CSc., rektorky UP a Mons. J. Graubnera, olomouckého arcibiskupa, metropolitě moravského a Velkého kancléře CMTF UP, které se uskuteční na **Cyriometodějské teologické fakultě UP ve dnech 11. a 12. 11. 2005** ve Velké posluchárně č. 1 v přízemí budovy fakulty. **Slavnostní zahájení se uskuteční 11. 11. v 10 hod.** Podrobný program viz <http://www.upol.cz/fakulty/cmtf/>.

Ve dnech 8.–9. 11. 2005 proběhne v prostorách Teoretických ústavů LF UP **Celostátní konference studentských vědeckých prací lékařských fakult ČR a SR.**

Konference bude slavnostně zahájena v úterý 8. 11. 2005 ve 13.30 hod. ve Velké posluchárně Teoretických ústavů LF UP.

Bližší informace viz <http://www.upol.cz/zpravy/aktuality/zprava/article/2026/575/>.

Výzva pracovištím, pracovníkům a studentům UP

Dne 21. února 2006 uplyne 60 let ode dne, kdy Prozatímní Národní shromáždění přijalo zákon o obnovení olomoucké univerzity pod názvem Univerzita Palackého.

Univerzita Palackého v Olomouci si toto výročí připomene ve středu 22. 2. 2006 slavnostním koncertem, který připravuje Katedra hudební výchovy PdF v Uměleckém centru UP v Univerzitní ulici. Program oslav bude pokračovat ve čtvrtek 23. 2. inaugurační rektora UP a děkana Filozofické fakulty, Přírodovědecké fakulty, Pedagogické fakulty a Fakulty tělesné kultury v aule Právnické fakulty. Týž den odpoledne bude v Uměleckém centru UP zahájeno zasedání České konference rektorů, které potrvá do pátku 24. 2. Večery 24. a 25. 2. jsou věnovány plesům, v pátek to bude ples Přírodovědecké fakulty, v sobotu 25. 2. ples Univerzity Palackého.

Vedení Univerzity Palackého chce dát v rámci týdne oslav od 20. do 26. 2. 2006 možnost prezentovat pracoviště univerzity i akce studentů. Návrhy na akce, které by měly být zařazeny do oficiálního programu, zasílejte do 25. 11. 2005 na adresu kancler@upol.cz.

HABILITACE A PROFESURY

Filozofická fakulta

Dne 11. 11. 2005 proběhne před Vědeckou radou FF UP v zasedací místnosti Rektorátu UP (Křížkovského 8), následující řízení:

habilitační řízení:

– 13 hod. – **Mgr. J. Kadlec, Dr.**, odborný asistent Katedry romanistiky FF UP, v oboru **Lingvistika konkrétních jazyků (románské jazyky);**

řízení ke jmenování profesorem:

– 14.15 hod. – **doc. PhDr. J. Pavelka, CSc.**, docentka vedoucí Katedry mediálních studií a žurnalistiky, Fakulta sociálních studií a žurnalistiky MU v Brně, v oboru **Teorie literatury.**

Podrobnější informace k uchazečům najdete na www.ff.upol.cz/veda.

INFORMACE, OZNÁMENÍ, POZVÁNKY

Katedra hudební výchovy PdF UP a VOOR KUNST&TAAL pořádají pod záštitou hejtmána Olomouckého kraje RNDr. I. Kosatika a předsedkyně sdružení České dědictví UNESCO H. Millerové a za finanční podpory Olomouckého kraje a Statutárního města Olomouce

ve dnech 16.–18. 11. 2005
v Uměleckém centru UP (atrium)
festival

OPERA SCHRATTENBACH 2005 PRO MĚSTA UNESCO

Program:

- 16. 11. v 19 hod. – V. Zouhar: *Coronide*
– J. Tuček: *Žena a muž ožratý*
- 17. 11. v 19 hod. – T. Hanzlík: *Kirké (premiéra)*
– T. Hanzlík: *Endymio*
- 18. 11. v 19 hod. – T. Hanzlík: *Yta Innocens*
– T. Hanzlík, V. Zouhar: *Torso*

Účinkuje Ensemble Damian.

Další informace viz www.damian.aktualne.cz.

Česko-slovenská komise historiků
a Filozofická fakulta UP
si Vás dovolují pozvat na

Česko-slovenské historické fórum Slovenská historiografie po roce 1989,

které proběhne ve dnech 8.–9. 11. 2005
v prostorách Uměleckého centra UP.
Slavnostní zahájení s projevem čestných hostů
se koná 8. 11. ve 14. 30 hod.

Rektorka UP ve snaze povzbudit literární tvorbu
studentů a umožnit tvůrčím dialog
s posuzovateli jejich práce
vyhlašuje

12. ročník veřejné literární soutěže pro studenty UP

Podmínky soutěže: Předložit v oboru poezie
5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text
do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech
kopiích, z nichž každá bude označena jménem,
fakultou, ročníkem, studovaným oborem a domácí
adresou. (Stranou se miní strojopis – počítačový
text – o 30 řádcích a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. březen
2006.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to
1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena –
1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se
nerozdělují ani nezdvoují. Soutěžní práce budou
hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor-
ka UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2006
a zveřejněny v Žurnálu UP. Autoři vítězných prací se
zúčastní hodnotičiho semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát
rektorky UP, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc; obálku
označte heslem „Literární soutěž“.

Volná místa na kolejích!

Správa kolejí a menz UP nabízí studentům UP
ubytování v objektech kolejí areálu Neředín, Enve-
lopa, E. Rošického a Chválkovice.

Informace o možnostech ubytování jsou pravi-
delně aktualizovány a zveřejňovány na webu
http://skm.upol.cz/volna_mista. Blíže informace
lze rovněž získat na tel. 585 638 016,
777 000 202 (pí Vondráková, pí Augustinová).

Ubytování na volná místa probíhá pro studenty
UP v lokalitě Neředín na kolejích Neředín II,
tř. Míru 113, pro ostatní objekty na koleji
J. L. Fischera, Šmeralova 10 a koleji Šmeralova 6.

Ubytování je možné uskutečnit na základě
předložení potvrzení o studiu na UP v kancelářích
referentek ubytování, a to v pracovní dny od 7 do
9 hod. a od 12 hod. do 14 hod.

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Didaktické semináře na Katedře matematiky PdF UP

■ Katedra matematiky PdF UP zahájila ve středu
19. 10. 2005 tradiční cyklus didaktických seminářů
vystoupením PaedDr. M. Regecové, PhD., z KAGDM
FMFI Univerzity Komenského v Bratislavě na téma
*Analytická geometrie a vektorový počet ve vyučování
matematice*. Úvodní vystoupení vycházelo z konceptu
u nás nepříliš známé francouzské didaktické ško-
ly G. Brousseaua, překládané jako *Teorie didaktických
situací*. Na vybraných školských úlohách z oblasti
analytické geometrie a vektorového počtu slovenská
přednášející dokumentovala způsob užití formálních
prostředků *Teorie didaktických situací* – prvku *Teorie
formálních her* – pro vystižný popis reálných didakti-
ckých situací.

Didaktické semináře jsou na Katedře matematiky
PdF UP organizovány pravidelně od roku 1994.
Obsahově jsou setkání vždy zaměřena na některou
z aktuálních otázek vyučování matematice. Didaktické
semináře jsou příležitostí k tomu, aby se studenti

Den stromu: Pouť mezi velikány

■ Ekocentrum Sluňákov ve spolupráci s Katedrou
přírodopisu a pěstitelství PdF UP uspořádalo dne
20. 10. 2005 k mezinárodnímu Dni stromu ekový-
chovný program pro děti základních škol *Pouť mezi
velikány*.

Stežka mezi stromy s deseti stanovišti vedla od
areálu Domu dětí a mládeže a pokračovala Bezručov-
ými sady. Chod všech stanovišť zajišťovali studenti
3. ročníku přírodopisu PdF UP, kteří v rámci didaktiky
přírodopisu zároveň připravili ekologické hry pro děti
4.–6. tříd.

Zájem škol o mimotřídní aktivity v duchu environ-
mentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) doklá-
dá více než 100 přihlášených dětí, které s nadšením
plnily všechny úkoly vztahující se k významu stromů
v přírodě a nutnosti jejich ochrany.

Mgr. M. Müllerová, Katedra přírodopisu
a pěstitelství, foto archiv autorky

Tři perly v Uměleckém centru UP

■ I na závěr října si Umělecké centrum UP pro své návštěvníky připravilo nabídku velice netradičních zážitků:
snímek „Drsné děti“ a následná beseda na téma „Už nejsem Mzungu“ seznámily s dobrovolnickým projektem
v keňském Nairobi. Podělit se o těžko představitelné prožitky přišla 25. 10.
studentka M. Cvejnová (na snímku vlevo), která v rámci dlouhodobého dobrovolnic-
kého programu GLEN pracovala tři měsíce s dětmi ze slumů v Nairobi a cestovala po
uprchlických táborech v Ugandě, Rwandě a Tanzánii. (Mzungu znamená ve svahilšti-
ně negativní označení bělocha.)

O den dříve v Kapli Božího
Těla vystoupil v české premiéře
chlapecký pěvecký sbor Trinity
Boys Choir z Londýna, který
pravidelně účinkuje v Anglické
národní opeře, v živých nahráv-
kách anglické televize a rozhlasu
a koncertuje s předními londýn-
skými orchestry. Společně s brit-
skými hochy se publiku před-
staví dětský pěvecký sbor ZUS
Hranice a ZUS Přerov – Canta-
bile.

Dva večery (25. a 31. 10.) byly v Kapli Božího Těla věnovány jedinečnému francouzskému umělci
F. Fortesovi (viz snímek vpravo), který jako jeden z posledních píše své písně v jazyce z „Oc“ (okcitánsky),
v jazyce téměř zapomenutém, kdysi známém celému tehdejšímu světu z dob slavných trubadurů.

-red-, -rp-, foto -tj-

S prof. L. Dvořákem o předpokladech úspěšného rozvoje UP

Akademický senát UP zvolil 19. 10 za kandidáta na jmenování rektorem UP prof. L. Dvořáka, CSc. V dalším funkčním období, tj. od 1. 2. 2006 do 31. 1. 2009, tedy povede olomouckou univerzitu současný děkan její Přírodovědecké fakulty, který již jednu rektorskou zkušenost má: senát jej do této funkce vybral již pro volební období 1997–2000. Do doby, než se jako nový rektor ujme řízení univerzity, zbývá ještě několik měsíců; využili jsme proto této příležitosti k rozhovoru, který by chtěl přispět ke konkretizaci hlavních bodů jeho volebního programu.

V průběhu předvolebních debat jste olomoucké univerzitě mj. nabídl „osvědčený postup“, úspěšně uplatňovaný na Přírodovědecké fakultě UP, jak se vypracovat k vyšší kvalitě školy, k úrovni, která by snesla srovnání nejen v rámci republiky, ale i Evropy. Můžete tento postup popsat?

Je třeba zdůraznit, že jde o celý komplex opatření, v němž na prvním místě stojí personální politika. Vedoucí pracovišť musí své podřízené motivovat k vědecké a výzkumné činnosti, k tomu, aby výuka měla odpovídající úroveň, aby nabízené studijní obory uspěly při akreditaci. V případech, kdy některá pracoviště takto nefungují, je třeba i vypsat výběrová řízení na místa jejich vedoucích.

Další klíčovou oblastí je kvalifikační růst. Velmi se osvědčila systematická snaha vysílat nadějně pracovníky, kteří například ukončili doktorandské studium, na zahraniční studijní pobyty. Po jejich absolvování mají obvykle velkou šanci úspěšně se habilitovat. A po habilitaci, kterou mohou získat – fekněme – do 33 let, mají možnost pokusit se zhruba do pěti let o profesuru.

Základ úspěchu tedy představují vedoucí pracovišť, kteří takový trend akceptují a podporují, a samozřejmě pracovníci, kteří neustále „dorůstají“.

Jakou roli hraje v tomto směru převah motivace?

Zavedli jsme například Ceny děkana, které umožňují finančně odměnit ty, kteří uspěli s habilitací v mladším věku: pokud to stihnou do 33 let, mohou získat 30 tisíc, profesori, kteří svého titulu dosáhnou do 41 let, obdrží 50 tisíc. Dále u nás oceňujeme publikační aktivity, což ovšem vyžaduje individuální přístup, neboť jednotlivé obory se v mnoha aspektech velmi odlišují. Např. tzv. impaktní faktory jsou sice nastaveny skoro ve všech oborech, ale pokaždé podle jiných kritérií. Cena se tak uděluje za publikace ve 20 % špičkových časopisů daného oboru.

Jaké další systémové změny je třeba zavést?

Neméně důležitou oblastí je finanční politika. Na Přírodovědecké fakultě se osvědčil systém, který umožňuje, aby každý obor dostal to, co si „vydělá“. Jak víme, podstatná část finančních prostředků přichází na školu podle počtu studentů a koeficientů finanční náročnosti studia. Tyto prostředky jdou přímo na každý obor, po odečtení společných fakultních nákladů. Další finance plynou z projektů různého typu, včetně výzkumných záměrů a mezinárodních projektů, které jednotlivé obory získaly. Je to podle mého názoru velmi průhledný systém, který dává jasný přehled o tom, kolik si jednotlivé obory vydělaly a kolik tedy mohou i utratit. Peníze lze získat nárůstem počtu studentů, pokud chtějí, ale také prostřednictvím úspěšné snahy o získání grantových prostředků. Na Přírodovědecké fakultě je tento poměr zdrojů zhruba 50 : 50, ale může se po oborech lišit. Např. fyzika má méně studentů, ale „žíví“ se z projektů, na geografii je to spíše naopak.

Oddělení financí na režii společného provozu (tj. na Děkanát PŘF, rezervu děkana, která funguje mj. jako motivační fond, správu budov, jazykový kabinet a další) je dohodnuto s fakultním senátem hned na počátku, většina financí je předána oborům.

Lze takový model aplikovat s úspěchem na ostatních fakultách, například humanitního směru?

Podle mého názoru je většina bodů popsaného postupu univerzálně použitelná. Dělení financí na menších fakultách, s ohledem na prostředky, s nimiž hospodaří, může mít i jinou variantu.

Máte už teď nějaké signály z ostatních fakult, že by byly takovým změnám nakloněny?

Nevím, možná z toho budou mít někte obavy. Ale má-li škola k něčemu vpadat, musí mít studenty, kteří tady budou chtít studovat konkrétní obor právě proto, že budou vědět, že zrovna v Olomouci na UP je kvalitní. A na každé fakultě by měl být takový obor zastoupen a čím více, tím lépe.

Co konkrétně budete tedy od fakult chtít?

Aby taková pracoviště vytipovaly a aby se, po dohodě s Akademickým senátem UP, vytvořila rektorská rezerva, která by byla určena pro motivaci pracovníků na těchto pracovištích. Pokud se řekne, že třeba na Pedagogické fakultě je velmi dobrá speciální pedagogika, tak budou z této rezervy čerpány prostředky na to, aby byla ještě lepší. Ostatní zároveň získají inspiraci i motivaci pokusit se „vytáhnout“ taky.

Jak lze taková špičková pracoviště rozeznat?

Domnívám se, že na každé fakultě mají vypracován postup, podle kterého by to měli poznat. Všude musí být výsledky, ať už publikační či jiné, musí se stanovit jasná kritéria, protože obor od oboru se samozřejmě značně odlišuje; na Přírodovědecké fakultě je také například geografie něco jiného než matematika, u obou oborů se jejich výstupy posuzují odlišně.

Obecně lze tedy parametry špičkového pracoviště jasně stanovit: publikační činnost, úspěšnost v oblasti získávání grantových projektů...

Ano – mají výsledky a jsou schopni se o sebe postarat. Je to ale tak trochu začarovaný kruh. Kdo nemá výsledky, projekt nedostane; má-li výsledky, má i šanci na získání grantu. Jsem přesvědčen, že kvalitní pracoviště se dají najít skoro na každé fakultě.

Takže je budete hledat...

Jistě, a musejí je pomoci hledat především samy fakulty, jejich vedení i akademické senáty. Nebudou to mít patrně jednoduché, protože možná budou najednou všichni špičkoví, ale odlišit, která pracoviště kvalitní jsou, a která ne, je určitě možné. Kdo nemá slušné personální a případně i materiální zázemí, v soutěžích neuspěje. Myslím, že je spíše výjimka, když někdo dostane peníze na něco, co si nezaslouží.

Co se bude dít s těmi pracovišti, které požadované úrovně nedosáhnou?

Musí především dostat šanci, aby se na určitou úroveň pokusily vypracovat, a to není záležitost jednoho roku. Lze například uvažovat o tom, že by dostaly finanční podporu a po vyhodnocení výsledků se může rozhodnout, co bude následovat. Pokud nedojde ke zřetelnému zlepšení situace, přijde na řadu otázka, zda se nemá pracoviště utlumit nebo třeba i zrušit. Každopádně všechna klíčová pracoviště fakulty by se na nějakou rozumnou kvalitativní úroveň vypracovat měla.

Je třeba si uvědomit, že další vývoj a vlastně už i současné tendence nás k takovým postupům donutí, ať chceme, nebo nechceme. Zápas o peníze tu bude pořád, ale poměr objemu jejich zdrojů se už teď začíná měnit. Studentů je čím dál méně a nárůst prostředků poskytovaných na ně stagnuje, zatímco na vědu a výzkum financí přibývá. A toho je potřeba využít. Kdo tyto peníze nedokáže získat, bude chudý i v budoucnu.

Další téma vašich předvolebních vystoupení představovala komunikace na UP. V poslední době se zdá, že důležitý moment představuje v této souvislosti vztah tzv. centrálních jednotek a fakult. Jde o komunikaci, ve které se často nedaří vyřešit „přidělit“ peněz.

Centrální jednotky jsou hlavně Rektorát a Informační centrum. Nazval bych je systémem služeb pro UP. Některé z nich univerzita mít musí ze zákona, další služby pak zahrnují to, co je dobré, aby škola měla, např. Centrum výpočetní techniky. Jsou školy, kde má každá fakulta svůj vlastní informační systém, který ani není propojený, takže komunikují velmi komplikovaně. My máme výhodu, že je to zajištěno z jednoho centra a je dobré, aby takový systém škola měla, a to i přesto, že se mohou průběžně vyskyt-

nout problémy technického charakteru. Třetí skupinu tvoří služby, které mít můžeme, ale nemusíme. Centrální knihovna škola teoreticky mít nemusí, může ji mít každá katedra, každá fakulta, stejně tak můžeme, ale nemusíme mít vlastní vydavatelství či audiovizuální centrum. V tomto případě je ale nutné se odpovědně rozhodnout: chceme je? Pokud ano, pak tedy na jejich existenci musíme vyčlenit prostředky, zvláště když se zvyšují požadavky např. na rozšíření provozu knihovnických služeb. Rozhodovací fáze o výši takto přidělených financí mi občas připadá tak trochu komická: senát se s vedením školy dohaduje o několik milionů, které by se na centrálních jednotkách mohly ušetřit, ale upřímně řečeno, pokud se rozdělí mezi sedm fakult, tak každá dostane pár korun. Přitom daleko větší peníze se dají sehnat úplně jinde. Například jen z výzkumných záměrů letos získala PŘF téměř 100 milionů Kč a jistě je mnoho dalších zdrojů, o kterých na fakultách velmi dobře víme.

Na druhou stranu úplně chápu, že senát nechce, aby centrální jednotky byly předimenzované, aby se tam zbytečně utrácely peníze, o kterých je přesvědčen, že by se na fakultách daly využít lépe.

Pokud ale vím, na jednách senátu nikdy nezazněl jasně formulovaný požadavek např. na zrušení Knihovny UP nebo Vydavatelství. Jde vždy jen o to, aby byly tyto služby poskytovány levněji než třeba před rokem...

Jistě, chci-li vlastní vydavatelství, musím tam mít lidi a stroje a pak na to musím dát přiměřené peníze. Ale jak už jsem uvedl, je třeba dojet ke shodě – s Akademickým senátem a jeho ekonomickou komisí, s vedením fakult – a k rozhodnutí, co vlastně chceme, a co ne. Vidím zde ale ještě jeden problém k řešení, a to je převládající pocit fakult, že centrální jednotky dostávají to, o co si říkají, zatímco na fakultách musejí vyjít s tím, co při dalším rozdělování dostanou.

Personální audit, o jehož uvažované realizaci jste se před volbami také zmínil, by se tedy měl týkat pouze centrálních jednotek?

Ano, protože převládá přesvědčení, že je tam příliš mnoho pracovníků. Jiným jednoduchým způsobem se to nedá ani potvrdit, ani vyvrátit.

A pak by následovala výběrová řízení? Na které funkce?

Na vedoucí funkce, např. na vedoucí jednotlivých součástí Informačního centra UP a Rektorátu UP, tam by se to mělo týkat i vedoucích oddělení.

Tyto otázky souvisí i s dalším vašim předsevzetím, a sice, že byste rád přispěl k posílení pocitu soudržnosti na UP. V čem se podle vás její absence projevuje?

Každý si tak trochu hraje na svém vlastním písečku. I když existují výjimky, např. mezi Přírodovědeckou a Lékařskou fakultou jsou velmi slušné, kooperující vztahy, dokonce jeden velký výzkumný záměr je koncipován pro několik pracovišť obou fakult; spolupracují také filozofové z CMTF a FF. Převážně se však uvažuje spíše takto: teď jsme dostali peníze na fakultu a už se budeme starat jen sami o sebe, to ostatní nás vlastně moc nezajímá. Některé obory jsou přitom zastoupeny na více fakultách a většinou je jejich úroveň na jedné z fakult i výrazně lepší; proč tedy nevyužít toho, že tady je určitě zázemí a možnost vzájemné výpomoci?

Dokončení na str. 6

Výzkumný záměr Modulační signálních a regulačních drah normálních a nádorových buněk

K 1. 1. 2005 bylo zahájeno období řešení přijatých výzkumných záměrů, kterým MŠMT poskytne institucionální podporu. O anotace, které by přiblížily obsah, cíl a metody jednotlivých projektů, včetně předpokládaných výstupů a plánované doby řešení, jsme požádali jejich hlavní řešitele. Po příspěvku prof. Z. Hradila, řešitele výzkumného záměru *Měření a informace v optice* (viz Žurnál č. 4/15, str. 5), seznamuje s dalším výzkumným záměrem jeho hlavní řešitel **prof. M. Strnad, CSc.**, vedoucí Laboratoře růstových regulátorů UP a AV ČR:

Řešitelský tým PŘF a LF UP spojuje pracoviště základního výzkumu UP v oborech analytické, fyzikální, organické a lékařské chemie, lékařské biofyziky, biochemie s pracovišti molekulární biologie a molekulární patologie, farmakologie, patofyziologie a experimentální medicíny. Jedná se tedy o interdisciplinární výzkum směřující do oblasti vývoje nových biomolekul jako potenciálních léčiv. Snahou týmu je uplatnit některé výsledky v medicíně a případně i ve farmaceutické praxi.

Výzkum týmu pokrývá a bude pokrývat vývoj nejmodernějších metod „drug discovery“ s cílem nalézt nové biomolekuly modulující signální a regulační dráhy. Budou studovány zejména přírodní látky a jejich deriváty, analyzovány vztahy mezi jejich strukturou a biologickou aktivitou v návaznosti na klíčové molekulární cíle signálních a regulačních drah normálních a nádorových buněk. V tomto kontextu budou vyvíjeny i nové bioanalytické přístupy a biomarkery použitelné při léčbě pacientů a studována úloha proteinů/genů signálních a regulačních drah u závažných lidských hyperproliferativních onemocnění.

Biologicky aktivní molekuly budou sloužit jako modelové sloučeniny či templáty pro racionální i kvantově molekulový vývoj nových kandidátů léčiv. Naším cílem není vyvíjet léčiva, ale nalézt kandidáty léčiv, jež budou dále ověřeny farmakologicky a preklinicky zejména ve vztahu k hyperproliferativním onemocněním jakými jsou nádory, chronická zánětlivá onemocnění, psoriáza a neurodegenerativní onemocnění.

Předpokládá se, že základní zaměření jednotlivých skupin týmu bude dále vycházet z dosavadních úspěšně řešených témat s cílem prohloubit a zefektivnit vzájemnou spolupráci zapojených výzkumných skupin. Ke změnám bude docházet spíše v metodických přístupech než v orientaci jednotlivých směrů výzkumu: ve všech se zavádí molekulární přístupy, ve výzkumu se bude více využívat transgenických buněk a organismů, v mnoha oblastech se začíná věnovat větší pozornost přenosu signálů, kvantovému modelování, molekulárním cílům a nastupuje intenzivní využívání genomických, proteomických a metabolických přístupů. Pokusíme se propojit studium

signálních a regulačních drah i dalších procesů (translace apod.) se studiem cytoskeletu, protože nové výsledky ukazují na to, že mnoho procesů v buňce je propojeno se strukturou cytoskeletu, která se velmi dynamicky mění v závislosti na fungování těchto drah. Studium je soustředěno zejména na buněčnou úroveň, na regulaci dělení, diferenciace, senescence a apoptózy buněk a na molekulární mechanismy těchto procesů. Cílem je získat ucelený pohled na průběh klíčových růstových a vývojových procesů v normální a nádorové buňce a na jejich regulaci.

Vzájemná koordinace a integrace hlavních směrů výzkumu týmu je spolu se širokým metodickým zájmem a perspektivním personálním obsazením dobrým předpokladem kvalitního moderně orientovaného základního výzkumu modulační životních pochodů normální a nádorové buňky.

V oblasti možných aplikací bude věnována velká pozornost možnosti využití inhibitorů/regulátorů buněčného cyklu vyvinutých PŘF a LF UP jako léků proti nádorovým a dalším hyperproliferativním onemocněním. Budou navrženy, syntetizovány a testovány i nové látky tohoto typu a v rámci patentů a licenčních smluv a z nich odvozených spoluprací budou připravovány podklady pro případné preklinické a klinické testování. Budou hledány i nové molekulární cíle a odpovídající biomolekuly, které by mohly nastoupit cestu preklinického a klinického vývoje. Pozornost bude věnována i prevenci patologických stavů buněk a hledání látek inhibujících jejich stárnutí. Dále se zaměříme na testování možnosti praktického využití nových bioanalytických technologií.

Připravila

-mav-

S prof. L. Dvořákem...

Problém je možná i v tom, že absolvujeme neúnosné množství jednání a porad, které ale často k ničemu nevedou. Například na jednání Kolegia rektora se sejdou děkani, prorektorů, ředitel IC UP, ředitelka SKaM, sedm studentů – ale výsledek je většinou mizivý, mnohdy jde o informativní záležitost, ale nic se v podstatě nerozhodne. Možná i toto by se dalo dělat jinak: když jsme např. na Přírodovědecké fakultě chystali výzkumné záměry, svolali jsme zástupce daného oboru, abychom si vyjasnili, jaká je představa a co je třeba udělat pro to, aby byl záměr kvalitní a měl šanci na přijetí. A tam byla účast velká a výstupy konkrétní a jasné. I v tomto smyslu je třeba komunikaci asi změnit – např. v situaci, kdy se připravuje nějaký zásadní zásah do systému, by měl rektor s příslušným prorektorem jednat s konkrétními pracovišti, senátem a podobně. Existují sice zápisy, ale bezprostřední kontakt by chybět neměl – podle mého názoru je nutný a užitečný.

V procesu vnitřní komunikace je důležitý i způsob spolupráce rektora a senátu. Měl by se také nějak změnit?

Na naší fakultě jsme udělali dobrou zkušenost s tím, že jsme hned při úvodním setkání s nově zvolenými členy senátu pro ně např. připravili „školení“ o dělení financí na fakultě, aby věděli, jak vlastně vypadá celý jeho mechanismus, a oni to ochotně vyslechli a prodiskutovali. Jde o to, aby při svém rozhodování věděli, které informace jsou podstatné a neztráceli čas s posuzováním jednoho čísla, které je zrovna zaujme. Myslím, že senát by měl mít sám snahu seznámit se např. se základními prvky ekonomického řízení školy. Samozřejmě s Akademickým senátem je třeba „hrát s otevřenými kartami“.

A co když se nedomluvíte? Budete ochotni říct: bude to tak, jak navrhuji já? Takovou pravomoc rektor má, nebo ne?

Má, ale senát to na oplátku nemusí schválit.

Ale rektor přece může – např. při nekonečném schvalování rozpočtu – říct: buďto můj návrh přijmete, anebo si zvolíte někoho jiného?

V našem senátu se před časem objevil návrh, podle kterého by mělo platit, že pokud ani třetí jednání o rozpočtu k ničemu nevede, měla by to být otázka vyslovení důvěry. Na prvním místě by však

Dokončení ze str. 5

měla stát snaha se domluvit, varianta konfliktu však samozřejmě může nastat.

Ještě jednu oblast jste při výčtu priorit zmínil, a to zlepšit mediální obraz UP. Budete podporovat vznik samostatného pracoviště, které by se zabývalo problematikou public relations?

Jak vím, existuje už pracovní skupina, složená ze zástupců pracovišť RUP a fakult, která se těmito otázkami zabývá. Domnívám se, že by do diskuse bylo vhodné zapojit také pracovníky médií nebo těch, kteří jsou s nimi v bezprostředním kontaktu.

Obejde se podle vašeho názoru UP i nadále bez tiskového mluvčího?

Domnívám se, že by tato funkce univerzitě prospěla. Bylo by také určitě vhodné požádat častěji pravidelné tiskové konference, vydávat propagační materiály k důležitým událostem – teď se blíží 60. výročí... A bude to chtít člověka, který to bude umět posoudit a rozhodnout.

Jak bude probíhat výběr prorektorů – je to pouze vaše věc nebo jde o dohody s fakultami?

S některými děkany jsem už jednal, někteří z nich mají zájem obsadit některou z prorektorských funkcí lidmi ze své fakulty, takže určitý okruh vhodných kandidátů existuje. V tuto chvíli je ale důležité stanovit popisy práce jednotlivých prorektorů. Při výběru budu hledat především lidi, kteří nejsou danému resortu příliš vzdáleni, ale zároveň jsou také ochotni dělat i něco navíc, být ve své činnosti aktivní.

Vnímáte vznik Moravské vysoké školy Olomouc jako konkurenci? Část učitelského sboru tam tvoří pedagogové z UP...

Univerzita Palackého, jako druhá nejstarší česká univerzita s dlouhou tradicí a řadou špičkových pracovišť, musí konkurovat především brněnské Masarykově univerzitě nebo Univerzitě Karlově. Fakt, že odsud odejde pár lidí, třeba i natrvalo, nemůže univerzitu ohrozit.

Vy už jste jednou olomouckou univerzitu vedl. Můžete na základě této zkušenosti uvést, co může rektorovi vysoké školy zabránit v tom, aby se mu podařilo splnit to, co při nástupu do funkce slíbil, co si předsevzal?

Myslím, že nic. Ale dobrá vůle musí být ze všech stran.

Za rozhovor poděkovala

V. Mazochová, foto T. Jemelka

Děkan Lékařské fakulty UP
vypisuje

výběrová řízení

na obsazení míst:

- **odborného asistenta nebo asistenta** Ústavu farmakologie s částečným úvazkem 0,25;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** I. chirurgické kliniky s částečným úvazkem 0,30;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** Radiologické kliniky s částečným úvazkem 0,90;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** Otorinolaryngologické kliniky s částečným úvazkem 0,10;
 - **tří odborných asistentů nebo asistentů** Kliniky rehabilitace a tělovýchovného lékařství s částečným úvazkem 0,10;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** Ústavu normální anatomie s částečným úvazkem 0,50;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** Ústavu lékařské biofyziky s částečným úvazkem 0,20;
 - **odborného asistenta nebo asistenta** Urologické kliniky s částečným úvazkem 0,15.
- Kvalifikační požadavky: VŠ v oboru, u klinických oborů požadavek nejvyšší atestace, pedagogické schopnosti, předpoklady pro vědeckou a publikační činnost, znalost světového jazyka, morální bezúhonnost.

Příhlašky, doložené osobním dotazníkem, životopisem, fotokopii dokladů o kvalifikaci a přehledem vědecké a publikační činnosti, zašlete **do 11. 12. 2005** na Děkanát LF UP, personální referát, tř. Svobody 8, 771 26 Olomouc.

Výběrová řízení budou uveřejněna ve *Zdravotnických novinách* č. 45 dne 11. 11. 2005.

Komise pro dějiny Čechů v zahraničí

Počátkem šedesátých let (minulého století) byla z iniciativy zájemců o poznávání osudů Čechů v cizině ustavena při Historickém ústavu Československé akademie věd (Praha) *Komise pro dějiny krajanů – Čechů v zahraničí*. Komise, která soustřeďovala přednostně zájemce ze společenských věd, byla povolána, aby po více než dvacetileté zámlece zájmu o Čechy, kteří žili a žijí mimo mateřské země (Československou republiku), soustředila v té době aktuální informace a navázala tak na aktivity, které svými kořeny sahají do dob existence první Československé republiky. *Komise pro dějiny krajanů* současně sehrávala roli koordinátora spolupráce mezi jednotlivými institucemi, které se krajanovou tematikou zabývaly. Aktivity Komise byly mj. spjaty se jménem prof. Josefa Polišenského a byly po letech 1968 a 1969 s příchodem sedmdesátých let utlumeny.

Roli spojovníku mezi zájmem prvorepublikovým a zájmem šedesátých let sehrál v sedmdesátých letech Etnografický ústav ČSAV, jehož péči začala být vydáváno ročenka *Češi v cizině*.

Nová podoba *Komise pro dějiny krajanů – Čechů v zahraničí* se rodila s příchodem devadesátých let, a to za předsednictví pana PhDr. J. Kořalky, DrSc. (Praha). Ročenka *Češi v cizině* i nadále vycházela v Etnologickém ústavu AV ČR.

Dne 29. 9. 2005 se na Filozofické fakultě UP v Olomouci v rámci *Veletrhu vzdělávání*

dospělých AEDUCA 2005 uskutečnilo mj. zasedání výše zmíněné Komise. Výsledkem jednání měly být zainteresovanými pracovníci Ministerstva zahraničních věcí ČR, Akademie věd ČR, příslušných vysokých škol a univerzit, jakož i Náprstkovy muzea, archivních pracovišť a na krajany orientovaných periodik, a to za spoluúčasti zástupců příslušných výborů/komisí Senátu a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, bylo přenesení sídla *Komise pro dějiny Čechů v zahraničí* do Olomouce. Posláním Komise je vzájemně informovat instituce České republiky ve spolupráci se zahraničními krajanovými spolky o bádání v tématu Češi v cizině. Komise působí jako nezávislá. Korespondenční adresa komise je při Centru pro československá exilová studia na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (Křížkovského 10, 771 80 Olomouc). Předsedou komise byl zvolen na návrh dr. J. Kořalky prof. I. Barteček (Katedra historie FF UP/Centrum pro československá exilová studia). Vedle práce organizační je jedním z prvních cílů vydání informačního svazku o současném stavu a současných pracovištích zabývajících se v České republice a mezi krajanovými komunitami minulostí a současností Čechů v cizině. Dlouhodobým úkolem je obnova vydávání periodika *Češi v cizině*. Další jednání zainteresovaných pracovišť se uskuteční na FF UP v Olomouci v lednu 2006.

T. Motlíček, I. Barteček

ZEPTALI JSME SE ZA VÁS

Co je nejčastější příčinou slepoty lidí? Je možné výskytu slepoty vůbec předcházet?

I v souvislosti se světovým prvenstvím transplantace oční rohovky, které náleží Oční klinice Fakultní nemocnice v Olomouci, a také v návaznosti na *Světový den zraku*, jemuž je od roku 1998 pravidelně věnován druhý říjnový čtvrtek, jsme shora uvedené dotazy položili přednostovi Oční kliniky FNO doc. J. Řehákoví:

Dá se říci, že nejhornější příčinou slepoty lidí produktivního věku průmyslově vyspělých zemí jsou – obecně řečeno – chronické komplikace diabetu. Nejčastější příčinou slepoty je proliferativní diabetická retinopatie¹. Ještě větším problémem je potom diabetická makulopatie², jež se sice nepodílí na poklesu zraku diabetika tak závažným způsobem, jak je tomu v případě proliferativní diabetické retinopatie, ale postihuje daleko větší populaci diabetiků. Diabetická makulopatie způsobuje diabetikům velmi často problémy se zvládnutím zaměstnání, přičemž tato skutečnost se neobjeví v žádné statistice.

Diabetes mellitus (dále jen DM) patří ve vyspělém světě k nejčastějším chronickým onemocněním a na základě toho se stává velmi závažným globálním problémem. Jeho výskyt se v jednotlivých částech světa výrazně liší. Nejvyšší je v Evropě a Americe, zejména u hispánské a černošské části severoamerické populace, nejnižší v Japonsku, Karibiku a Středomoří. V roce 1990 bylo v rozvinutých zemích 20 milionů a v rozvojových zemích 60 milionů diabetiků. V roce 2000 se tato čísla zdvojnásobila na 40 a 120 milionů diabetiků. Tento nárůst je alarmující. Obrovský nárůst počtu diabetiků v rozvojových zemích je dán posunem v charakteru životního stylu, tj. se zvýšeným energetickým příjmem a sníženým výdejem. Tento pojem se označuje jako „westernizace“ životního stylu. Na jejím základě dochází u většiny diabetiků v rozvojových zemích ke vzniku syndromu X, jenž je charakteristický abdominální obezitou, hyperinzulinismem, hyperlipidemií a hypertenzí. Z tohoto pohledu představuje DM závažný socioekonomický problém i pro populaci České republiky. Na počátku 70. let byla prevalence DM kolem 3 %. Podle údajů z roku 2000 bylo v ČR postiženo DM 6,4 % populace a registrováno bylo přes 654 164 nemocných. Za

30 let došlo tedy ke zdvojnásobení prevalence. Z celkového počtu léčených diabetiků v roce 2003 (686 865) představovala nově diagnostikovaná onemocnění 7,9 %, což činí 56 863 osob. V průběhu tohoto roku zemřelo 24 603 diabetiků. Podle údajů z roku 2004 bylo v ČR registrováno 712 079 diabetiků. To znamená, že za poslední 4 roky došlo ke zvýšení počtu diabetiků o 17 %. Mezi postiženými převažují z 55 % ženy. Pro rok 2025 se odhaduje nárůst nemocných diabetem o 44,8 % oproti stavu v roce 1995. Tento údaj je jistě více než alarmující. Nárůst počtu diabetiků nemůžeme tedy odvlivnit. To, co lze odvlivnit, to je kvalitativní péče o diabetiky.

Dalším velkým problémem je věkem podmíněná degenerace makuly (VPMD), která je vůbec nejčastější příčinou získané slepoty u lidí nad 65 let věku. Stojí za zmínku, že Oční klinika FN v Olomouci je nejlépe vybaveným pracovištěm ČR na léčbu vlhké formy VPMD. Jsme technicky vybaveni ke všem možným druhům terapie – provádíme Fotodynamickou léčbu Visudyneem, Transpupilární terapii diodovým laserem, léčbu klasickým argonovým laserem a konečně i chirurgickou léčbu, která spočívá v mikrochirurgické extrakci subretinální (pod sítnici makuly uložené) neovaskulární membrány.

-map-

¹ Chronickými komplikacemi diabetu se označují pozvolna se rozvíjející obtíže, které mohou vážně ohrožovat život člověka. Postihují řadu orgánů a tělních systémů. K nejzávažnějším se řadí diabetická retinopatie, která souvisí s mnohdy nenapravitelným postižením oční sítnice. Při pokročilých změnách sítnice může v některých případech začít před sítnicí růst cévnatá a vazivová tkáň (tzv. fibrovaskulární proliferace) – tato fáze se potom nazývá proliferativní retinopatie. Zrak pacienta je ohrožen krvácením do sklivce a trakčním odchlípením sítnice. S další progres diabetické retinopatie ve zbývajících částech sítnice postupně dojde k uzávěru cév, které sítnici přináší nevyhnutelně živiny a kyslík a sítnice postupně může dojít k úplné ztrátě zraku.

² Diabetická makulopatie (DMP) vzniká nezávisle na stádiu diabetické retinopatie a vzniká na základě diabetické mikroangiopatie. V důsledku zhroutení hematookulární bariéry, resp. patologicky zvýšené transudace tekutiny a vysokomolekulárních látek tukové povahy vede k akumulaci extracelulární tekutiny, sítnicovému edému v centrální krajině sítnice (v tzv. makule) a obvykle i k ukládání proteinů a lipidů ve formě tvrdých exsudátů.

Science fiction a fiction science

Základní kategorizace knih v knižních prodejnách anglosaského světa rozdělují tyto do dvou podmnožin – na fiction books a non-fiction books. Na knihy vymyšlené a knihy nevymyšlené, vybadané, odborné, opírající se o fakta ověřená zkušeností, případně logicky vyvozaná z této zkušenosti. Science fiction je speciální odrůda fiction; její specifická je dána tím, že k vymyšlení využívá vědeckých poznatků, často ve stádiu embryonálním, ze zárodečné myšlenky se teprve klubající. Budoucí vývoj světa fiction literatura odhaduje, předvídá, s tím, že onu vědeckou myšlenku, hypotézu, nápad bere jako danost, virtuální realitu, jako možnost, která se naplňuje. Science fiction tak popisuje a vytváří svět ne takový, jaký existuje, ale jaký by existovat mohl, kdyby...

Vědecká fikce, vědecky podepřená vymyšlenost, je dnes, po několika desítkách let svého utváření, solidní, zavedené řemeslo knižního a povídkového spisování. Má svoje spisovatelské subsektory, organizace, kluby a fan-kluby. Na úrovních národních i mezinárodních.

Fiction science je, jak praví název, fiktivní věda. Počinání považující se za vědu, ve skutečnosti však jsouci vědou fiktivní. Vědou, které chybi základní – a nezbytné – predikáty vědy. Věda fiktivní, zdájící se, předstírající. Fiction science je zásadně odlišná záležitost než science fiction. Zatímco první předstírá, že je něčím, čím není, druhé přiznává podstatu své vymyšlenosti i to, že vědecké poznatky i nápady si jenom vypůjčuje.

Podstata fiction science je předstírání; science fiction přiznává barvu zcela otevřeně. Vymýšlí si, protože nic originálního se bez vymyšlení neobejde. Science fiction je hra s otevřeným hledím, s pravidly nastavenými předem. S pravidly, která počítají s překvapením, jež však ve vnořují v souladu se zákony logiky, případně předem zavedené. Science fiction může bloufovat jako se bloufuje v pokeru; vědomě však nelže.

Science fiction rozvíjí fantazii, fiction science učí lhát. Věda je hra o hledání pravdy; počinání hledání pravdy předstírající nemůže být vědou; dokonce není ani její karikaturou. Můžeme zajít ještě o krok hlouběji. Do dimenzí motivace a etiky. Fiktivní věda na sebe věší některé predikáty vědy, samozřejmě vnější, aby klamala. To je zásadní součástí jejího předstírání. Fiktivní věda se tváří. Fiktivní vědec se nechává vidět ve společnosti lidí, jejichž přínaléžkost do vědeckého prostředí je uznávána. Činí tak proto, že si je vědom psychologického poznatku vnímání – aby byl člověk považován (za něco, za někoho), je nezbytné, aby byl vidán (s něčím, s někým).

Fiktivní věda je plevel; koulou mezi pšenicí skutečného bádání, jehož snahou je být viděn, hýřit barvami a všemi dostupnými prostředky bránit, aby nebylo měřeno, aby nebylo vědecky, aby nebylo hodnoceno. Aby se neprozradilo. K nástrojům fiktivní vědy patří akademická byrokracie. Fiktivní vědec uveleбенý v křesle akademického managementu je žába na prameni přinášejícím poznání. Je to on, kdo nenápadně zlehčuje konkrétnost poznatků a vymáší do popředí mlhavé projekty, zaštitěné velkými slovy a módními tabu. Protože ani svět vědy není prostý módních trendů a témat.

Metodám fiktivní vědy je vlastní kladení důrazu na posuzování projektů ve fázi jejich přijímání a zahajování – a zanedbávání jejich finálního hodnocení. Posuzování efektu bývá odsouváno na vedlejší kolej, do stínu zahajování projektů nových. Při zahajování nového vlaj fáboru, hraje kutálka, cvakají fotoaparáty a vrčí kamery. Při závěrečném výsledku bývá ticho po pěšině, jenom mírně rušené nesmělými komentáři oponentů, jejichž nezávislost na řešitelích projektů je změkčována faktem, že v dalším kole obhajob si řešitelé a oponenti vymění role.

Takže – fikce ano, ale jenom jako substantivum, případně vědu využívající. Věda ano, ale nikoli jako zástěrka pro fikci. Jinak to nejde, má-li jít o pravdu poznání.

Prof. S. Komenda

Stručná reakce předsedy AS FF UP na zprávu z jednání AS UP

(Žurnál UP č. 4/roč. 15, s. 3)

AS UP se na svém zasedání 5. října zeptal Akademického Senátu FF, zda považuje opatření děkana FF vyplývající z auditu a mimořádné kontroly za dostatečná. Kvůli dobré komunikaci a informovanosti akademické obce UP jsem se tedy rozhodl zveřejnit toto krátké vyjádření k danému tématu. Současný AS FF UP se na všech svých dosavadních zasedáních ve dnech 30. 6., 13. 9. a 12. 10. 2005, včetně ustavující schůze dne 10. května 2005, zabýval výsledky auditů na FF UP. Jako předseda AS FF UP si dovoluji akademické obci sdělit následující fakta:

– Děkan FF UP požádal po oznámení výsledků interního auditu 2/2004 o provedení forenzního auditu 1/2005. OIAK UP jeho žádosti vyhovělo a provedlo forenzní audit 1/2005 (pověřen: Ing. Z. Křížka, výsledky 1. 4. 2005).

– AS FF UP požádal dne 10. 5. 2005 děkana FF UP o vysvětlení situace týkající se oznámení podaného u Policie ČR o podezření ze spáchání trestného činu. Děkan FF UP přislíbil takto učinit na dalším zasedání AS FF UP. Na zasedání AS FF UP dne 24. 5. 2005 toto vysvětlení podal v přítomnosti auditora Ing. Z. Křížky.

– AS FF UP a děkan FF UP poté požádali o zpřístupnění právně dostupných výsledků obou auditů 2/2004 a 1/2005, s čímž dne 14. 6. 2005 vyslovila svůj souhlas rektorka UP. Dne 20. 6. 2005 obdržel AS FF UP první část dokumentace ohledně auditů (*Podklad pro jednání AS FF UP v Olomouci*), která se týkala především problematiky kolem aktivit INSTEP a Letní školy slovanských studií.

– Dne 30. 6. 2005 AS FF UP tuto dokumentaci projednal, pozval na své zasedání rektorku UP a dále k slyšení všech děkanů FF UP od r. 1989, tajemníka FF UP, vedoucí ekonomického úseku děkanátu FF UP a hlavního auditora OIAK UP. Paní rektorka a bývalý děkan Doc. PhDr. J. Schulz, CSc. se z pracovních důvodů omluvili. Senátoři následně ve svém usnesení konstatovali, že konkrétní opatření lze vyvodit až po ukončení trestního řízení, ale že se přesto AS FF UP bude problematikou vnitřního auditu průběžně zabývat, což vyplývá z jeho kontrolní funkce. Zároveň senátoři potvrdili, že rozpočty FF UP v minulých letech byly v souladu s podobou rozpočtu UP (auditorů

doporučili detailnější formu a hlavně průběžnou kontrolu jednotlivých rozpočtových položek, potažmo jejich důkladnou kontrolu na konci rozpočtového roku) a že AS FF UP navíc do ledna 2005 nikdy neobdržel žádný podnět o tom, že by na ekonomickém úseku FF UP mohly existovat závažné problémy.

– Dne 19. 8. 2005 byli mj. děkan FF UP a místopředseda AS FF UP na schůzce s rektorkou UP seznámeni se výsledky mimořádné kontroly správnosti provádění pokladních operací a dodržování příkazů a směrnic RUP na FF UP, provedené auditorem Ing. L. Trudou ve dnech 1.–18. 8. 2005. Děkan FF UP následně okamžitě ukončil pracovní poměr s prorektorkou Doc. PhDr. M. Hirschovou, CSc. (19. 8. 2005) a s ekonomkou Ing. E. Humpílkovou (18. 9. 2005).

– AS FF UP si dne 13. 9. 2005 vyzádal od děkana FF UP předložení řešení restrukturalizace ekonomického úseku děkanátu FF UP do 30. 9. 2005. Děkan takto učinil dne 26. 9. 2005. AS FF UP dne 12. 10. 2005 předložené řešení prodebatoval a vzal na vědomí. AS FF UP si rovněž vyzádal vysvětlení od tajemníka FF UP, jak mohlo ke zjištěným skutečnostem dojít. Tajemník toto vysvětlení podal.

– Vzhledem k tomu, že fakturace a většina bezhotovostních operací podléhá nejen kontrole Děkanátu FF UP, ale též Rektorátu UP, a že děkan FF UP mezitím řešil pracovní vztahy s odpovědnými osobami, vypsal konkurzy na obsazení uvolněných pracovních míst a předložil plán na restrukturalizaci ekonomického úseku Děkanátu FF UP, přijal AS FF UP následující usnesení:

AS FF UP žádá děkana FF UP, aby inicioval schůzku s rektorkou UP, zástupci EO UP, oddělení auditu a vnitřní kontroly UP, která by měla zodpovědět otázku, zda opatření děkana FF UP přijatá v návaznosti na výsledky interního auditu a mimořádné kontroly na FF UP byla dostačující. AS FF UP žádá o zveřejnění zápisu z této schůzky, kterou by poté na jednom ze svých příštích zasedání vyhodnotil.

Další závěry lze vyvodit ze Závěrečné zprávy ve věci výsledků mimořádné kontroly a nápravy, kterou děkan FF UP předložil 31. října 2005.

Doc. W. Engelbrecht, předseda AS FF UP

Ještě k rektorské volbě – aneb sedm tajných statečných

O stavu naší akademické demokracie leccos navědčí i průběh volby kandidáta na rektora Akademickým senátem UP. V prvním kole čtyři senátoři vyprodukovali neplatný hlasovací lístek (po pětiminutovém školení o tom, že se kroužkuje číslo u jednoho uchazeče), zatímco šest dalších se rozhodlo, že pro blaho univerzity bude nejlepší, když se zdrží hlasování. Deset z jednadvaceti našich reprezentantů nám ukázalo, že buď nejsou dostatečně gramotní nebo schopní učinit kvalifikované rozhodnutí. Ačkoliv ve druhém kole počet takovýchto hlasů-nehlasů klesl na sedm, nutí se člověku otázka, zda si při takovém přístupu vůbec zasloužíme akademickou samosprávu. Nebývalo by lepší vypravit poselstvo do Stadic, ať nám od potahu seženou někoho na vládnutí, tu jaksi sami nedokážeme? Naštěstí je tu důvod k jistému optimismu: fakt, že jsme si nenavrhlí kandidáty slibující lepší a ještě lepší mzdové tabulky, ale dvě osobnosti, v jejichž programech vystupuje především úsilí vést univerzitu směrem k evropské a jednou možná i světové špičce. Snad to tedy s námi není ještě tak zlé.

Ale otázka PROČ někdo přijde k volbám a přece nevolí, vrtá hlavou dál. Může k tomu být nějaký rozumný důvod? Možná takovému senátorovi nesedí ani jeden z navržených kandidátů. Proč potom ale sám nenašel vhodnou osobu, která by byla ochotna takovou výzvu přijmout? Že by ho to hledání stálo moc úsilí a dražocenného času? Anebo usilovně hledal a nenalel nikoho, kdo by podle něj byl hoden rektorského žezla? Někdo to ale dělat musí – proč tedy zodpovědně nenavrhl sám sebe, případně nepožádal skromně kolegu, ať ho navrhne? A nebo to prostě měla být jen taková póza a vzkaz? Někdo nakonec přece zvolený bude, ale když to nebude všemi hlasy, dáme novému rektorovi najevo, že podpora senátu není zcela stoprocentní a že o naší přízeň musí ještě hodně usilovat. Proč bych tento statečný úkol nemohl vzít na sebe? – řekl si možná některý z voličů-nevoličů. Nebo je to jen jistý strach vzít si dopředu na triko to, co nový rektor udělá? Ale rektor je rektor se vši pravomocí a zodpovědností a ať budou jeho kroky jakékoliv, osobní alibismus nerozhodných senátorů na legitimě jeho skutků pramálo změní.

Možná jsem něco přehlédl. Možná mě tu někdo upozorní, že existuje ještě i jiný, poctivý důvod, proč by se měl senátor v takovéto volbě zdržet tajně hlasování. Chtěl bych věřit tomu, že jsme si nevolili do univerzitního senátu osoby negramotné či jedince bez názoru. Snad to byl jen takový dočasný úlet a všichni naši senátoři jsou ve skutečnosti lidé kvalifikovaní a s utříbenými názory, za kterými jsou ochotni si stát. Doufejme, že většina z našich senátorů se nám nyní bude snažit dokázat, že nepatří mezi oněch sedm tajných hrdinů, a že svými diskusními či polemickými příspěvky na těchto stránkách nás přesvědčí, že jsou to lidé, kteří nějaký názor skutečně mají.

Doc. Tomáš Opatrný, Katedra teoretické fyziky PFF

A na dveřích můžeme sáňkovat...

Vysokoškolské koleje Evžena Rošického prošly přes prázdniny razantní změnou. Barevného kabátu si rychle všimne každý kolemjdoucí. Balkóny a okenní rámy natřené na zeleno v kombinaci se zářivě oranžovou prostě nemůžete přehlédnout. Nad barevnou kombinací zůstává rozum stát.

Studenta v září přivítaly zrekonstruované pokoje. Nové lino a nový nábytek. Hezky, leč neprakticky. Skříň vysoká 220 cm s jedinou horní poličkou potěšila snad jen basketbalisty a dvojnápravá postel nám vrátila vzpomínky na dětský letní tábor.

Ano, jsme rádi. Děkuje. Jen problém je v tom, že všichni cítí, že investice byla vynaložena jaksi špatným směrem. Nás nikdy netrápilo, je-li náš

balkon černý nebo zelený a zda máme žaluzie nebo rolety. Hádám, že v krátkém a jasném dotazníku, který se bohužel nikdy nekonal, by vedení lehce zjistilo, že u umakartových koupelnách už se štitíme něčeho dotknout a připojení na internet si přejeme víc než futra na žlutu.

Poslední tečkou je výměna dveří, která probíhá v tomto týdnu. Stejně za stejné (jen opět zelené!). Napadá mě otázka, co bude Správa kolejí a menz dělat se stovkou starších, avšak funkčních dveří. Mohli by nám je tu pro radost nechat, aspoň by bylo v zimě na čem sáňkovat...

T. Školníková, FTK

Lidská oční rohovka...

řazen k plánovaným – příjemce je na operaci velmi dobře připraven, dodal pro Žurnál UP. K transplantaci rohovky jsou všeobecně indikovány oči poškozené po úrazech, stavy očí po těžkých zánětech rohovky či degenerativní onemocnění rohovky, která vedou až ke ztrátě vidění. Na rozdíl od transplantací jiných lidských orgánů u pacientů po transplantaci rohovky není nutné používat doživotně léky oslabující imunitní systém, tzv. imunosupresiva. Transplantace oční rohovky je ve FNO prováděna jednou až dvakrát do týdne a jejich počet má tendenci vzrůstat.

Výjma transplantací oční rohovky provádějí lékaři olomoucké Oční kliniky Fakultní nemocnice i tzv. kombinované výkony – příkladem je transplantace oční rohovky společně s operací šedého zákalu a implantací umělé nitrooční čočky.

Při příležitosti významného jubilea transplantace lidské oční rohovky zvažuje vedení Fakultní nemoc-

nice instalaci pamětní desky umístěné na budově Oční kliniky. Případného odhalení, jehož datum není v těchto dnech ještě známo, by se měli účastnit mj. i potomci MUDr. E. Zirma, jehož dnes žijí v USA a Rakousku. Za zmínku stojí mj. i to, že kulaté výročí úspěšně vykonané první transplantace oční rohovky bylo vzpomenujto již v dubnu, a to v průběhu *World Cornea Congressu V* ve Washingtonu. Oftalmologové střední a severní Moravy si význam osoby primáře E. Zirma připomenou i v průběhu bližšího se tradičního Olomouckého oftalmologického dne (6. 12.).

M. Hronová, foto na titulní straně T. Jemelka

Poznámky:

¹ Ashok Mehta (Indie) byl zvolen prezidentem mezinárodní asociace Lions klubů na období 2005–2006 v průběhu 88. mezinárodního lionského konventu v Hong Kongu, uskutečněném v červenci 2005. Za své skvělé výsledky obdržel čestná ocenění, např. v roce 1986 byl bombajským klubem Jaycees vyhlášen mužem roku, vláda provincie Maharashtra ho jmenovala do senátu bombajské

univerzity, světová univerzita v Missouri, USA, mu udělila čestný doktorát v oboru humanitních věd. A. Mehta se angažuje ve více než desíce zdravotnických, školských, dobročinných, společenských a kulturních institucí. Je líonem od roku 1963. Založil po celé Indii a Africe více než 30 očních táborů, jeho mírová mise do Pákistánu přispěla k navazování dobrých vztahů mezi těmito zeměmi.

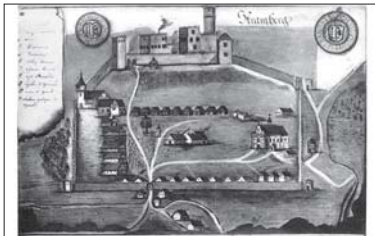
² Lions Clubs International je největší celosvětově působící dobrovolnická organizace, sdružující 1,4 milionu členů ve 193 zemích. Posláním jednotlivých členů je pomáhat potřebným lidem ve svém okolí. Lionské hnutí je mj. celosvětově známo jako hnutí zaměřující se na pomoc slabozrakým a nevidomým. Svými aktivitami přispívají k prevenci chorob postihujících zrak a zvyšují kvalitu života slabozrakých a nevidomých. V ČR (tehdejší Československu) vznikly první lionské kluby okamžitě po pádu komunistického režimu v roce 1990. Olomoucký klub byl založen v prosinci roku 2000. Jeho členy jsou mj. i rektorka UP prof. J. Mačáková, kvestor UP Ing. J. Jirka, vedoucí Katedry společenských věd PFF UP dr. M. Hořínek či odborná asistentka Katedry německého jazyka PFF UP dr. J. Poláková.

Dokončení ze str. 1

Rektoři olomoucké univerzity v letech 1573–1860

16. MOLITORIS (Molitor) Georgius (Jiří), S.J., Phil. Dr., Theol. Dr. (* 1594 Krosno v Dolní Lužici, nyní v Polské republice – † 29. 12. 1661 Brno), rektor od 3. 10. 1644 do 15. 4. 1649

(II) Ke dni 3. října 1644 byl P. Jiří Molitoris jmenován představeným české provincie T.J. P. Jiřím Scheliziem (vzhledem k okolnostem ovšem toliko rektorem titulárním); Molitorovo rektorské diarium – pokud je vůbec vedl – se nedochovalo. Po vítězství u Jankova 6. března 1645 opět vpadla švédská armáda pod velením maršála Lennarta Torstensonsona na Moravu, dobyla Znojmo, Mikulov a Hodonín a od 3. nebo 4. května do 23. srpna 1645 obléhala Brno.

▲ Hrad a městečko Štramberk, v letech 1624–1773 majetek olomouckého jezuitského konviktu, v roce 1722. Vpravo barokní kostel sv. Jana Nepomuckého – základní kámen tohoto kostela byl položen 16. května 1721 regentem konviktu P. Karlem Pfeifferkornem, věž byla ke kostelu přistavěna až v letech 1907–1908; vlevo gotický kostelík sv. Bartoloměje, z něhož se do dnešních dnů zachovala pouze hranolová věž. Moravský zemský archiv Brno

to se sice zásluhou komandanta zdejší posádky Raduita de Souchez Švédům ubránilo a maršál Torstenson odtáhl od Brna do Dolních Rakous, avšak při návratu posílil švédské posádky v obsazených moravských městech, a navíc nechal vydrancovat jejich široké okolí. Proto se rektor Molitoris i s jezuitskými novici pro jistotu z Nového Jičína dne 10. října 1645 uchýlil na pevný hrad Štramberk, třebaže se ani městečko Štramberk nevyhnulo v letech 1645 a 1646 válečnému zpusťování. Roku 1646 chtěl rektor Molitoris zahájit důkladné opravy hradu, ale moravský zemský hejtman Kryštof Pavel hrabě Lichtenštejn z Kastelkornu povolil jen nejnútnejší úpravy, aby tu mohla být ubytována malá posádka, správce a dočasně i jezuité. Nyní je hrad Štramberk zříceninou, zdaleka nápadnou svou vysokou válcovou věží (tzv. bergfritem, o výšce 40 m a průměru 10 m), nazývanou lidově Trúba nebo Kulatina; věž byla v letech 1901–1903 zastřešena a upravena na rozhlednu, vnější hradby byly místy dozděny a postaveny dvě hradní brány. V 1. polovině 17. století byl hrad ještě obyvatelný, a jak ukazuje nejstarší dochované vyobrazení Štramberka z roku 1722, měl hrad v tomto roce dva paláce, hospodářské budovy a dvě hranolové bašty, jenže v roce 1783 se přední část hradu zřítla a zbytek byl rozebrán na stavební materiál.

Na hradě Štramberku zřejmě P. Jiří Molitoris setrval i po ukončení třicetileté války vestfálským mírem 24. října 1648, poněvadž švédské posádky v Olomouci, Šternberku, Fulneku a na Sovincích čekaly na vyplacení válečných náhrad a Moravu opustily teprve ve dnech 7. a 8. července 1650. Od 5. dubna 1649 stál v čele olomoucké koleje a akademie T.J. nový rektor, P. Michael Tamasší (rodák ze slovenských Budmeric), a ten také 7. července 1650 do Olomouce přicestoval z kolejišního statku Bohdalice u Vyskova, aby po takřka sedmi letech obnovil působení Tovaryšstva Ježíšova v srdci Moravy.

Páter Jiří Molitoris putoval do Prahy, aby tu zastupoval společně s vicerektorem P. Janem Richterm (1612–1676) onemocnělého rektora koleje a Ferdinandy univerzity T.J. u sv. Klimenta na Starém Městě P. Ondřeje du Buisson. Ten 20. února 1650 zemřel, ale teprve ke dni 5. května 1650 jmenoval tehdejší český jezuitský provinciál P. Blažej Slanina P. Jiřího Molitora rektorem obou jezuitských institucí (rektorský úřad na Karlově univerzitě v letech 1638–1654 neexistoval). Uvedme v té souvislosti, že 26. ledna 1650 nařídil císař Ferdinand III. že nikdo nesmí být připuštěn k akademickým gradům nebo k univerzitním katedrám, kdo neodpřísáhne, že ve shodě s ustanoveními papežů Pavla V. a Řehoře XV. bude učit, že Panna Marie byla počata bez dědičného hříchu ze sv. Jáchyma a sv. Anny (o rodičích Panny Marie se novozákonní evangelia nezmiňují, jejich jména uvádí apokryfní *Jakubovo protoevangelium*). Tato přísaha, povinná pro všechny univerzitní profesory a hodnostáře i pro promovendy, byla zrušena až dvorským dekretem roku 1782. Neposkvrněné počty blahoslavené Panny

Marie (lat. Immaculata beatae Virginis Mariae Conceptio) nařídil slavit císař Ferdinand II. výnosem ze dne 9. října 1629 jako výraz díků za vítězství na Bílé hoře; církevní svátek Neposkvrněného početí připadá na 8. prosince. Zatímco V. generální kongregace Tovaryšstva Ježíšova víru v Neposkvrněné početí bezvýhradně akceptovala, negativní postoj k této víře zaujali dominikáni a zamezili si tak přístup k univerzitním katedrám (jako církevní dogma bylo Neposkvrněné početí vyhlášeno teprve papežem Piem IX. dne 8. prosince 1854).

A tak 13. února 1650 se duchovní a světské profesory obou pražských univerzit, Ferdinandy a Karoliny, shromáždili slavnostně oděni v kostele sv. Salvátora u Klementina a složili imakulační sponzi – světské profesory do rukou protektora Karolína, nejvyšší-

ho purkrabího a královského místodržícího Bernarda Ignáce hraběte z Martinic, a jezuité do rukou zastupujícího rektora P. Jiřího Molitora. Děkan teologické fakulty P. Karel de Grobendonecque, S.J., pronesl chválu Neposkvrněného početí a věhlasný lékař, matematik a přírodopisec Jan Marek Marci z Kronlan-du (1595–1697), děkan lékařské fakulty, přednesl báseň na shodné téma, kterou sám napsal. Nato odprísáhli neskonkou úctu k Immaculaté radní Starého Města Pražského.

Své působení v úřadě rektora jezuitské koleje u sv. Klimenta na Starém Městě Pražském a rektora magnifika Ferdinandy ukončil P. Jiří Molitoris dnem 14. prosince 1652, poté stál v čele obou uvedených institucí vicerektor P. Jiří Hogenegger (1616–1684), a to do 22. května 1653, kdy nastoupil do rektorského úřadu v pražském Klementinu P. Jan Molitoris (nar. v Domažlicích r. 1604, zemř. v Olomouci 14. února 1664). Z dalšího působení P. Jiřího Molitora je prozatím známo jen to, že v roce 1656 opětne řídil jako regent olomoucký jezuitský konvikt a že zemřel v Brně 29. prosince 1661, tzn. v 67 letech svého věku.

Prof. J. Fiala, CSc.

(Pokračování příště)

NA PULTECH KNIHKUPECTVÍ

Nové dějiny českého politického stranictví

Těsně před prázdninami, v posledním červnovém týdnu, se na našem knižním trhu objevila pozoruhodná publikace, kterou vydalo brněnské nakladatelství Doplněk ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci a Masarykovou univerzitou v Brně pod titulem *POLITICKÉ STRANY. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004*. (Brno 2005, 1828 stran, cena 1 285 Kč). Jedním se dvou editorů vedle prof. Jiřího Malíře, CSc., a hlavním autorem knihy je prof. Pavel Marek, Dr., vedoucí Katedry politologie a evropských studií FF UP. V souvislosti s vydáním tohoto rozsáhlého dvousvazkového díla jsme mu položili několik otázek.

Můžete čtenářům Žurnálu UP knihu blíže představit?

Předně bych chtěl říci, že publikace o dějinách politických stran na našem území od počátků jejich existence až do současnosti, kterou mohu všem pro její význam a čtenářskou přístupnost vřele doporučit, není, a s ohledem na stav zpracovanosti tématu ani nemůže být, dílem jednotlivce. Jedná se o výsledek několikaleté práce širšího autorského kolektivu více než 40 českých a slovenských autorů, většinou vysokoškolských pedagogů a vědeckých pracovníků z akademii věd obou republik. Formou svého uspořádání je příručka o slovníkovém typu, ovšem jednotně zpracovaná hesla mají mnohastránkový rozsah v závislosti na významu politické strany a její roli v politickém systému daného historického období. Publikace je uspořádána v podstatě chronologicky a obsahuje vždy nejprve celkovou charakteristiku stranicko-politického systému v letech před 1. světovou válkou, za první republiky, v období 1938–1945, v letech třetí republiky, za totality a v období po roce 1989 a potom následuje jakýsi medailon strany, který zachycuje její genezi, problematiku programatiky, satelitních (přidružených) organizací a stranického tisku a sleduje otázky organizační výstavby i role strany v politickém systému. Každý z autorů se samozřejmě pokouší hledat význam strany v národních a politických dějinách nejen v obecné rovině, ale také s reflexí role jednotlivých osobností. Zvláštní oddíl pak reprezentuje soupis hlavních pramenů a relevantní literatury k historii každé organizace, jehož úkolem je nabídnout čtenáři, ale i badateli další tituly a zdroje pro rozšíření poznatků, současně však mu má usnadnit celkovou orientaci v problematice, neboť by měl plnit i podněcující roli, zejména vůči studentům a dalším zájemcům o hlubší poznání fenoménu politické strany.

Zdá se tedy, že autorům projektu nešlo pouze o sestavení příručky, jež by zaplnila bílé místo na našem knižním trhu?

Máte pravdu. Pokud bych hledal první kroky, které vedly nakonec k vydání knihy, musel bych se obrátit

k období někdy v polovině 90. let, kdy na Katedře politologie vznikl v rámci fakulturního grantu projekt výzkumu politických stran. Jeho pozadí bylo v podstatě dvojí. Na jedné straně jsme v rámci hledání optimálního programu výuky politologie a evropských studií došli k závěru, že je nutno našim posluchačům zprostředkovat poznatky o dějinách českého politického stranictví, neboť erudovaný politolog nemůže přece vystačit jen se znalostí současných politických stran a stranicko-politického systému po roce 1989. Naráželi jsme však na problém nedostatku studijní literatury. Bylo tedy žádoucí připravit vhodný učební text. Současně jsme si však uvědomovali, že celý problém nelze redukovat jen na otázku kompendia, to by bylo velké zjednodušení situace. Politologie jako vědní disciplína u nás do sametové revoluce neexistovala a marxistická historiografie preferovala pouze výzkum některých politických stran, pokud pominu deficit způsobený metodologií výzkumu. Proto naše úsilí směřovalo k přípravě skript, která vyšla v roce 2000 pod názvem *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998 v mé redakci*, a současně jsme v Olomouci připravili několik mezinárodních konferencí (např. *Současný stav a perspektivy zkoumání politických stran na našem území, Osobnost v politické straně, Tisk a politické strany aj.*), jejichž cíl směřoval ke zmapování deficitů a různých zkrslujících interpretací ve výzkumu politických stran. Chtěli jsme aktivizovat zkoumání o tomto mimořádně významném fenoménu politických systémů a pokusit se obohatit ho o nové poznatky. Domnívám se, že dílčí završení našeho úsilí v podobě dvousvazkové knihy *Politické strany*, která navázala na zmíněná skripta, je přesvědčivým dokladem cílevědomého úsilí v této oblasti.

Význam knihy tedy spatřujete jak ve vztahu k vysokoškolské výuce, tak také pro vědní sféru.

Jak už jsem řekl, naším cílem bylo pokusit se skloubit potřeby výuky s potřebami vědního oboru a iniciovat aktivity, jež by vedly k posunutí v badání Dokončení na str. 10

1.–30. LISTOPADU

Seberytí. Výstava studentských prací Ateliéru grafiky Katedry výtvarné výchovy PdF UP. UC UP, přizemí.

4. LISTOPADU

Deset let dvoufotonové denzitometrie ve FN v Olomouci. 4. pracovní konference III. interní kliniky. RCO.

3.–30. LISTOPADU

Cena Kateřiny Vilémovské – mezinárodní soutěž mladých umělců (fotografie, obrazy, objekty). Výstava je přístupná ve všední dny od 8 do 20 hod. UC UP, Galerie Podkroví a Galerie Schody.

5. LISTOPADU

Solidarita nezná hranic. VI. bioetická konference MSKA. Velký sál arcibiskupské kurie, 9–13 hod.

7. LISTOPADU

Atalanta aneb Krutá královna Tegeantu. GEISSLERS HOFFKOMEDIANTEN (KUKS). Režie P. Hašek, pořádá Pastiche filmz. UC UP, Divadelní sál, 19 hod.

K. Koščová – první koncert vítězky soutěže Slovensko hledá Superstar. U-klub, 19 hod.

Nové dějiny...

Dokončení ze str. 9
o dějinách politického stranictví. Proto jsme do projektu zapojili široký aktiv vědeckých pracovníků, což pochopitelně přinášelo řadu problémů. Pokud někdo někdy usiloval o vytvoření kolektivního díla, jistě mu nemusím líčit těžkosti, které vznikl sborníku provázely, a nekonečnou trpělivost a takt pořadatelů. Nakonec vznikla práce, která je podle mého názoru a při vši skromnosti plně srovnatelná s obdobnými publikacemi, jež vidíme ve studovnách vědeckých knihoven třeba v západní Evropě. První reakce, které mám z Polska a ze Slovenska, jsou naplněny nejen obdivem... Její vydání zaštily obě nejstarší moravské univerzity, Univerzita Palackého a Masarykova univerzita, a podpory se jí dostalo i od bývalého předsedy Senátu Petra Pitharta a předsedy Poslanecké sněmovny Lubomíra Zorálka. Nakladatelství Doplněk Jana Šabaty za edici knihy zaslouží uznání i obdiv, neboť na sebe vzalo finančně velmi náročný a neziskový projekt, jehož napodobení a především překonání bude trvat řadu let.

Výzkum politického stranictví není na vaší katedře jednorázovou a účelovou záležitostí. A co se mohou čtenáři v této oblasti těšit?

Chtělo by se říci, že po řadě posledních měsíců naplněných dohledávkami, zpřesňováním a srovnáváním údajů, takřka nekonečnými rejstříky atd. by měl následovat trochu oddech. Ale opak je pravdou. V těchto dnech vychází moje obsáhlá monografie věnovaná výrazně a významně osobnosti pražského arcibiskupa Františka Kordače, jemuž náleží přední místo také v dějinách katolických politických stran. Průběžně připravujeme dějiny českého politického katolicismu, na nichž s námi spolupracuje prof. Miloš Trapl z UP a rektor MU prof. Petr Fiala. A pak je tu projekt vytvoření slovníku politických stran pro pražské nakladatelství Academia, který by měl být zahájen v nejbližších dnech. Naše usilí tedy pokračuje, doufejme zdárně.

Přeji tedy hodně dalších úspěchů a děkuji za rozhovor.

Přípravil

-lek-

Oprava

Ve 4. čísle Žurnálu UP (str. 3) jsme nedopatřením otiskl mylnou informaci týkající se organizace Běhu Terryho Foxe. V Olomouci akci zajišťovala Česká obec sokolská, Liga 100 a ASPV. Na organizaci desátého ročníku se nepodílela Lékařská fakulta UP.

Všem čtenářům univerzitního týdeníku, jakož i těm, kteří akci organizovali, se omlouváme.

Redakce Žurnálu UP

P. G. Wodehouse – M. Houska: Vlna zločinnosti na zámku Blandings. Režie A. Staněk. Hraje soubor divadla Tramtarie + hosté z MDO. Divadlo hudby, 19.30 hod.

8. LISTOPADU

Slyšet jinak. Intenzivní kurz zaměřený na rozvíjení hudební kreativity. UC UP, místnost č. 112, 10 hod.

P. Fichta-Čierna – Archeologie každodennosti. Filmové představení. UC UP, Filmový sál, 19 hod.

W. Russell: Shirley Valentine aneb bláznivý útek do krajiny za stěnou! Režie I. Balada. UC UP, Divadelní sál, 19.30 hod.

8.–30. LISTOPADU

Romantické sdružení ROMAN po deseti letech v Olomouci. Výstava bude zahájena 7. 11. v 18. hod. UC UP, 1. patro.

9. LISTOPADU

V. kardiointervenční den I. interní kliniky FNO. Neurologická posluchárna FNO.

Přednáškový večer Spolku lékařů v Olomouci. Teoretické ústavy LF UP, 16 hod.

Prof. J. Koblížek (Lesnická fakulta MZLU Brno): **Příroda ostrova Sokotra („Galapágy Indického oceánu“).** PŘF UP (Šlechtitelů 11), Velký přednáškový sál, 16 hod.

Gregoriánský chorál. Přednáška s hudebními ukázkami a provedení v rámci studentské mše. RNDr. J. Gerbych a katedrální sbor (Brno). Kostel Panny Marie Sněžné, 17.30 a 19 hod.

Výprodej Lemury Lepé. Hudební kabaret známé herečky divadla Sklep L. Vychodilové v doprovodu hudebního tělesa Tl3. UC UP, Divadelní sál, 19.30 hod.

Jumping Drums. Bruntálští perkusiví mágové. U-klub, 20 hod.

To nejlepší ze SIXPACKFILMu. Prezentace hraných, dokumentárních a experimentálních filmů významné rakouské produkční společnosti Sixpackfilm. UC UP, Filmový sál, 20 hod.

Možnosti studia v zahraničí. Prezentace. Aula FF UP.

9.–10. LISTOPADU

Integrovaná antropologie II. Konference s mezinárodní účastí k životnímu jubileu prof. K. Máchy. PdF UP (Žižkovo nám.).

10. LISTOPADU

R. Pollesh: Katka Krátká tady už nepracuje. Režie J. Šimko. UC UP, Divadelní sál, 19.30 hod.

Nšoči + Černý rybíz. Dvojkonzert výborných kapel, vydávajících na podzim nová CD. U-klub, 20 hod.

Filmové křížovatky 2005. Blok krátkometrážních hraných a dokumentárních filmů, představující současné trendy kinematografií Maďarska, Slovenska, Polska, Německa a České republiky. UC UP, Filmový sál, 20 hod.

11. LISTOPADU

Slyšet jinak. Intenzivní kurz zaměřený na rozvíjení hudební kreativity. UC UP, místnost č. 112, 16 hod.

-red-

CO MOŽNÁ NEVÍTE...

Literární poklady versus zoologie

Na Univerzitě Palackého, a to na Filozofické fakultě, tvoří součást tamního studijního materiálu perly světové krásné literatury. Naproti tomu na Přírodovědecké fakultě představují pracovní substrát mj. zvířátka. Následující povídání nebudíž chápáno jako mezifakultní konflikt, nýbrž jako malý příspěvek k tomu, jak zoolog čte klasiky...

O Juliu Caesarovi a jiné zvířetě

Gaius Julius Caesar nám ve svých rozsáhlých válečných pamětech zanechal i zajímavé poznatky o exotické zvěři. Z nich vyjímáme:

Jedním z Caesarových odpůrců byl někdejší konsul Scipio Metellus. Ten po porážce a smrti svého spojence Pompeia uprchl do Afriky. Tam se postavil na odpor Caesarovi a v boji využil cvičených slonů svého afrického spojence, numidského krále luby. Váleční sloni nesli na hřbetech jakési dřevěné bunkry. Velikost a počet slonů budily zprvu v Římanech hrůzu. Proto Caesar nechal přivést z Itálie římské krotké slony, aby se jeho vojáči mohli seznámit s tímto zvířetem a aby také poznali jeho zranitelnost. Luboví sloni se nakonec ukázali být dvojnásobně zbraní: římské prakovníci a lucičníci je zaspávali množstvím střel, takže zvířata poděšená svištěním praků a dopadem kamenů se obrátila, pošlapala vlastní vojsko a řítila se do svého nedokončeného tábora. Scipio byl nakonec poražen, skončil sebevraždou.

Pro gymnaziální hodiny latiny byly využívány především známé Caesarovy „Zápisky o válce galské“ (Commentarii de bello Gallico). Dodnes si pamatujeme úvodní text: „Gallia est omnis divisa in partes tres...“ V kapitole o Hercynském lese, obrovském středoevropském hvozdu, v jehož rozloze se ztrácelo i malické území pozdější Olomouce, popisuje Caesar zdejší zoologické zajímavosti (v překladu I. Bureše):

„Skot tam žije jelenu podobný, jemuž zprostředněla mezi ušima vstává jediný paroh, vyšší a přímější než parohy nám známé. Od jeho horního konce se do síře rozkládají jakoby lopatovitě větve.“ (Tak s totožností tohoto tvora si dnešní zoolog neví rady.)

Jsou tam dále zvířata zvaná losi. O nich Caesar píše, že mají nohy bez kloubů a článků, takže když náhodou upadnou, už se nemohou postavit. Lovi se prý tak, že lovci nařiznou stromy, o něž se losi během spánku opírají, takže zvíře svou tíhou strom zlomí, padne a může být uloveno. (Tady Caesar zřejmě naletěl myslivecké latíně místních nimrodů.)

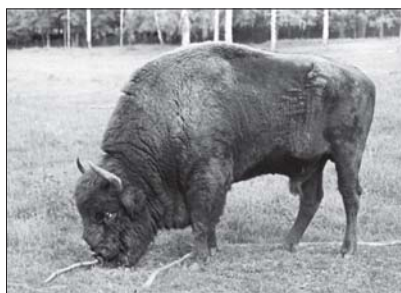
Třetí druh tamní zvěře jsou zubří. Ti jsou podle Caesara velikostí jen málo za slony! (No-no, říká si zoolog. Ale připouští, že zubr je v současnosti se svými 10 metrů skutečně největším evropským suchozemským savcem, a pak: Kdoví, jak velcí byli ti sloni, které Caesar viděl v římském cirku!) „Germáni s oblibou loví zubry do jam. Z jejich rohů vyrábějí poháry ozdobené stříbrem a používané při slavnostních příležitostech.“ (Aspoň tohoto zubra si můžeme prohlédnout na snímku.)

Jak je vidět, veliký Caesar se ve světě zajímal zase jen o zvířata velkých rozměrů.

Text a foto

doc. E. Opatrný,

Katedra zoologie a antropologie PŘF UP

▲ Zubří býk v Bialowiežském pralese v Polsku